

ИОВ

ПЕРЕ́СПІВ

ПАВЛА́ РАТАЯ́

Печа́тано в-ві Львові
ко́штом и за́ходом „Пра́вди“
р. Б. 1869.

Коли написано книгу Иова.

(Вйбірка в останнёго працювання науки коло сіві рéчі).

На пéрвий пóгляд, книга Иова здаéцця в Єврéйській словéсности геть одинóкою. Дієві люде сіві поéми — не Єврéі; самá дія — не в Палестйні; слýжба Бóгові — такá, як булá ще за патриярхів Израільских, бо Иов священствує сам у своій госпóді, мáє він свої обхóдини, не такі, які чинились окрéмним рóбом Єврéйськоі віри: немá в них ні Мусієвських звичáів, ні тих вірувань, що ними порізнились Єврéі з йншими Семитйцькими нарóдами.

Усі ці óглядки на книгу Иова звернýли дýмку екзегéтів ик томý, що поéма про Иова взялáсь не з Єврéйськоі словéсности. Бýде вонó пóмилка, колй симй словáми хотів би хто промóвити, що книгу Иова перелóжено по-Єврéйськи з якóісь йншоі мóви. От же багáцько в них бýде прáвди, колй довóдитимемо ними тільки: що появлено іі не серед Палестйнських Єврéів, а мóже між Идумійцями, абó між Измаілянами, и що оснóва світóгляду книги Иова булá однáкова у всёгó номáднёго рóзвіту Семитйцькоі рáси.

Здáвня мáло не всі екзегéти вважáли іі за найдревніщий твір Єврéйськоі словéсности. Що нема́ в ій жóдного сліду Мусієвських устанóв, то з сёго міркóвано, що іі áвтор жив на світі ще до Мусія, аж за чáсів патриярхальних. От же такá гипóтеза заплýтовала задáчу ще гірш. Колú б вонó булó спрáвді тáкечкі, тоді б у книзі Иова булó багáцько архаішнёго и первобýтнёго; так же бо ні: мóва сіві поéми аж геть мудрóвана и вúпробувана на úнших словéсних твóрах. Дивувáлись екзегéти, не знахóдячи в Иові ані сліду заповідань Мусієвських. Щò ж, колú іх тáкож нема́ и в Прúччах, нема́ в истóрии Сýддів и пéрвих царів, та й у всіх писáннях, що появлено раніщ остáнніх чáсів Юдúного цáрства! Тількі за царювáння Іосúі кнúга закóну Мусієвого почалá панувáти над историшнім пóбитом Израíльского нарóду, и після тóго знахóдимо вже іі слідú и прóслідки рáз пó раз у всіх писáннях Єврéйських.[1]

Оцé ж, через те, що нема́ в ій Мусіівщини, не трéба міркувáти, ніби-то іі появлено ще до Мусієвих чáсів. Цілá віта словéсности Єврéйськоі так сáмо вúросла по за Мусіівщиною. Розумієво всю словéснісmь честúвоі чи морáльнёі хвилозóхвиі, а в ій такі знáчні пáмъятки, як от: Прúччі, велúка частúна Псальм и Пісня

---

[1]) *Про те, якúм рóбом Мусієва „книга закóну" увіúшлá вонá в истóрию життя́ Єврéйського нарóду, я́ко прогрáма, трéба читáти в Дýнкера (Geschichte des Alterthums). Про сю широ́ку річ историшнёі крúтики не мóжна булó в корóткій нáшій перéдмові росиросторúтись.*

над Піснями. Ся словéсність, що найбільш кýпилась коло Салимóна, не щйро-Єврéйська: єсть вонá, так сáмо як и кнйга Иова, Семитйцька, та й годі. Салимін, велйкий проводйрь її, знавсь дóбре з нарóдами сусідніми коло Палестйни, и спознавáння з нйми відхилйло ёгó аж геть від прямувáння дýха Єврéйського. У всій истóриї своїй зъявляєцця він перед нáми такйм параболйстом, що більше дбав про мирськý премýдрість нарóдів, ніж про чйсту слýжбу Єгóві. Та ж самá премýдрість панувáла и в тих „східніх нарóдів" (Бенй-Кедéм), що між нимй дівцця дія книги Иова (гол. I, ст. 3). Особлйво ж Идумійські Темáнці, землякй найрозумніщого бесідника Иовового, слáвні булй своїми мудрецями. Вйдно, що там завелáсь вйшча культýра рóзуму, скáжемо так — шкóла: оцé ж Изрáїльский нарóд тількі заховáв нам спóминку про нéї, сам же не мав такóї культýри, якo самостійної. Ще й нáдто: мóже, між пáмъятками мýдрости Єврéйської перехóвано й геть, багáто дé-чого с твóрів сусідського рóзуму, та знáвмо їх ми вже тількі з дрýгих рук, — из словéсности Єврéйської.

Оця ж то культýра, чи Семитйцька шкóла хвилозóхвиї параболйшнеї породйла й кнйгу Иова. Писáв її Єврéй, се пéвна річ; тількі ж світóгляд ёгó писáння — не Палестйнський. Не знахóдимо в Єврéїв абó зовсім, абó під тією хвóрмою, більшої чáсти тих михвологйшніх чи астрономйшніх легéнд, що натякнуто про них у кнйзі Иова. Чýти в їй більш, ніж у пи-

са́ннях самостійних Єврейських, сусідство Сирійського и Вавило́нського многобо́жжя, осо́бливо ж того́, що звєцця сабеізмом.[1]) Ви́дно з неі, що автор до́бре знав Єгипет и го́ру Сина́й, де, певно, він бачив своіми очима, як здобува́ють ис під землі срібло (Иов, XXVIII). Не даре́мно ж и всі дієві люде поеми взяті з людей східніх (Бені-Кеде́м), що жили ик схо́ду від Палестини, яко с тих, що зна́ні були своє́ю му́дрістю. Вбачаємо з сього: що ввесь твір ма́є осно́ву Идумійську; що хвилозохвійні теми поеми взято с ходячоі рето́рики Семитійськоі; и що вся вона́ в Євре́йській слове́сности — тількі пере́каз дре́вньоі му́дрости Тема́нськоі, про́слідок самостійноі культу́ри сусіднього Євре́ям наро́ду.

Склад книги Иова сиявля́ духо́вне побратимство між Изра́ілем и сусідніми наро́дами. Се побратимство завело́сь найвиразніщ за царя́ Салимо́на; от же, певно, не рва́лось воно́ й при його́ наслідниках, аж до тиєі пори, як поста́ли проро́ки и царі-ре́лигиянти: тоді вже Євре́і увійшли зовсім у свою́ окре́мішню исто́рию и поверну́лись спиною до наро́дів инших. Книгу При́ччей написано вже за царів; книгу Еклезія́ст появлено ще пізніщ; от же вони обідві йдуть тим же хо́дом слове́сности. Книгу Ису́са сина Сира́ха написано за царів Птоломіів, и вона́ вже пока́зує оста́нок да́внього вилйву гномійшньоі му́дрости; а зовсім зникла ся хвилозо́хвия в Євре́йських писа́ннях аж тоді вже, як вони пе-

---

[1]) *Згада́ймо, як Иов зрека́всь боготворе́ння со́нця й місяцця; див. стр. 56. пере́кладу.*

рейнялй собі вірування хвилосохвиі Грецькоі. Оцé ж не в дýхові и мóві поéми, а в обстáвинах пóбічніх мýсимо шукáти відгáдки питáння про іі вік.

Поéму Иова, дйвлячись по іі головнйм частям, напйсано, пéвно, ще до полонý. Щò появлено пісдя полонý — те мáв зовсім йнший дух: всюди в томý панýв вже вирáзно закóн Мусіів; всюди богомільність и патриотйзм; а дýмки про нагорóду и мýки тогосвітні геть ужé вйросли. Єврéйський дух, ввіхóдючи сам у сéбе все більш та більш, зýжуючись и стісняючись задáчею своéю — появйти цáрство святйх на землі, втеряв ужé тоді дáвню своюподвйжність. Розійшлись Єврéі тоді різно з самостійними мудрецями Бенй-Кедéмськими и Темáнськими, а приподóбились рóзумом до Персів, пóтім до Грéків. Шкодá ж нам, у сей перйод, шукáти в тісномý Юдéйстві місця такóму вільному, такóму щйрому твóрові, що так міцно дйше пáхощами номáднєго життя и виявля ширóкий рóскид нарóднєго рóзуму. Сміливі дорікáння и гóрді протéсти Иова здавáлись би сучáсниками Єздри и Невміі богозневáгою. Смак до теохвáнства и до таємнйчих Бóжих нáвідок, що вбачáємо в Иові, не панувáв ужé в Пéрсівському перйоді; не підхóдить під єго тáкже и дрéвня богослóвия Синів Бóжих, бунтовлйвих Дракóнів и такé йнше. Ще ж и самá мóва книги Иова мáє в собі такý міць и красý, якóі не знайтй в ті чáси, як люде не говорйли вже, чйсто по-Єврéйські, и як ужé старосвіцька мóва

Єврейська зробилась мовою самих письменників. Минувши инші доводи того, що книгу Иова написано до полону, укажемо на XX голову (ст. 14 и далі) пророка Єремія: з неі видко, що він читав сю книгу и поробив з неі виписки. Ось ёго слова:

„Проклятий день, що я родився! Нехай не буде благословення над тим днем, що породила мене мати! Проклятий той чоловік, що сповістив мого батька, говорячи: „Родивсь у тебе син", и звеселив сим ёму серце! Щоб тому чоловікові було так, як тим городам, що Господь поруйнував без вороття! щоб він у ранці чув крик тривоги, а о полудні — лементъ, за те що не вбив мене, в утробі моеі матері! Нехай би іі живіт був міні могилою, щоб вона во віки мене не породила! На що я вийшов з утроби моеі матері, аби тількі дізнавати муку та печаль, и щоб мое життя погибало в зневазі!"

Хто прирівня сю виписку до красномовних нарікання Иова, той скаже, хто в кого виписав. Малосилля, важка хода слова, недостача дзвінкости и паралельности виявляють виразно, що не та вже стала мова, не той уже став поетичній дух народу під той час, як писав Єремія, се єсть — у другій половині VII століття до Христа. Оце ж навряд знайдецця такий Єврейст, щоб не дав книзі Иова місця в Єврейській словесності хоч стома годами до полону, чи то коло 700 року до Христа.

Дальш у старосвіщину не пускав відсовувати книгу Иова мова іі, коли ж Єврейстам зда-

єцця вона не дуже давнёю, и, мовляв, чути вже в ій Халдейщину ближчих часів. От же найновіщі з них не вбачають ув Иові псованої мови а іі идиотизми знаходяцця в писаннях Амоса Осиі и в пісні Дебори, що всі взнають за старосвіцькі. Мова книги Иова — найвиразніща Єврейщина, найсутужніща, взорова. Знаходимо в ій усі прикмети старосвіцького стилю, короткомовність, нахил до загадки, повороти енергишні, мов кования молотом, ширину думок, без усякоі сухости, — таку, що зоставляє нам де-що відгадувати, и ту любу дзвінкість, яка бува в металлі міцному и чистому. Нема в ій вивченої ходи, яка буває звичайно в такій мові що вже нею тількі пишуть, а не говорять. Граматика іі нерегулярна, своєвільна, а про-те склад слова повен здоровоі краси и смаку.

Не можна зрозуміти, яким робом постала б книга Иова пізніщ визначеного вище часу. Не можна також відсовувати іі й к Салимонівському периодові, як инші того допевнялись. Досить буде тут одного доводу. У прологі Халдеі споминаюцця, яко хижаки, що живуть здобиччю. Євреі ж знали Халдеів такими нераніщ часів Осиі, царя *Юдейського, и Манаіма (Менагема), царя Израільского, чи то коло 770 року до Христа. Тоді живий и мов різцем різаний стиль Салимонівський не поступивсь ище перед плакущим казанням часів Єреміівських. Книгу Приччей скомпоновано частёво по наказу Єзекиі (725-696 р. до Христа), и кругом сёго царя купилась ціла академия писателів, що працю-*

вáла над параболíйшнёю поéзією. Самá Єзекíєва пíсня,[1]) вéльми схóжа на поéзію кнíги Иова. Та й у Исáйї (коло 750 р.) багáцько є такóго, що нагáдує сю пйшну поéму.[2]) Обйдва áвтори брáли собí спíльні вйспіви поетйшні, що, скáжемо так, витáли тоді на пóвітрі и булй влáсностю кóжного.

Оцé ж мýсимо, по всім нóвим вйводам наýки, вйзначити мíсце постáнню кнíги Иова у VIII столíтті до Христá. Рима тоді ще не булó; Грéки мáли вже гáрні спíви свої, та не вміли ще писáти; Єгйпет, Осйрия, Ирáн, Индия и Китáй постáрілись ужé у переворóтах розумóвих, полíтйшніх и религійних, як незнáний мудрéць, зостáвшись вíрним дýху старосвíщини, написáв для всёгó свíту висóке змагáння чоловíка с таємнйчою сйлою, на пíльгу кóжному сéрцеві, що мýчицця и сумнíцця, бо в її знахóдить вонó нáйвиразніщі нарекáння на свою дóлю.

Роздйвимося ж ищé, чи вся поéма Иова, найсана однією рукóю, и чи немá в її тих прибáвок, які порóблено мáло не у всіх стародáвніх твóрах, скóро вонй не мáють стрóгого єдйнства и дóбре вйзначеного плáну.

Читáймо кнíгу Иова перéбігом, то й тоді постережемó, що ся поéма, такá велйчня в своєму цíлóму óбразі, не мáє плáвної ходй в подрóбинах. Прозóві її чáсті не йдуть у лад з віршóваними частями. Дé-які рóзвіти її поно-

---

1) *Ис. XXXVIII, 10 и далі.*

2) *Прирівн. найпáче Иова XIV, 11 до Исáйі XIX, 5.*

влюющця, або суперечяцця одйн з однйм. Довгі ўставки перебиваюшь то туш, то там найкращі суцілини. Иноді пйшний бйстрень живого слова зупиняєцця и закінчуєцця віршами малосйльними. Не можна вйяснити собі такоі недоладности, йншим способом, як шим, що се в первовзорі пороблено добавки; бо, в своєму цілому образі, поема збудована з великим смаком, и де-котрі частйни іі вйвершено без найменшоі хйби проти поезіі.

От же, дйвлячись так на поему, мусимо озиратись и на те, що в Євреів, тай у всіх народів східніх, писателі мали свій взоровзір компонування, не такйй, як у наших литературах. Не все то будуть добавки, де зупиняєцця и дивує нас хід поеми. Нема в ій регулярного плану; тим поет, по своій уподобі, ширив свою мову не озираючись на те, що було сказано попереду. Певна тількі річ, що мова Єливусова вся написана однією рукою, а в монологах Иова годйлось би зачеркнути хіба останні стихй гол. III. и гол. XIX, та де-котрі ўставки в гол. XXXI, що спйсано до-купи певно з двох редакцій поеми; всі ж йнші частйни мають високий и могущий хід, яко твір одного розуму, без підправок йншого автора.

Чотйрі головні частйни поеми здавались крйтиці чймся чуднйм: 1) пролог и епилог; 2) місце від 7-го ст. XXVII головй аж до кінця гол. XXVIII; 3) описання крокодйла и бегемота на кінці монолога Єгови; 4) уся мова Єливусова.

Саравді поґляди пролога й епилоґа не йдуть у лад с поґлядами поеми, та й не в одній речі. У пролозі и в епилозі намалёвано Иова, яко взір покори; злигодні ёго не вирвали в ёго з уст ні єдиного слова богозневаґи; всі ёго речі дишуть смиренним піддаванням себе Божій волі. Скоро ж він роспочина свої нарекання віршем, мова ёго робиця сміливою, завзятою и мало не богозневажнёю. Пролог здаєцця твором періоду побожного и вельми прихильного до служби Єгові; поема ж виявля велику свободу релиґійну. Тут раз пораз прокидаєцця бунтовливий дух номаднёго життя разом з ёго простою и гарячою вірою. Знов же в епилозі (XLII, 7) Бог зовсім оправдує Иова и признає, що він говорив гаразд про ёго, а в поемі картає Иова гнівно и ганить ёго за дурний розум.

Яка б ні була сила сих поґудок, а все таки їх ómаль. щоб оддилити дві часті твору, що так міцно злились ув одно ціле. Поеми не можна зрозуміти без пролога и епилоґа. Хоч у сих частинах, поема виявля релиґию, геть посунуту далеко що до чутива, так же є в них и ознаки дуже простого культу. Шкода думати, щоб то сі дві частини приписано до поеми за часів Єремиї и Осиї: принизивсь тоді вже розум народній, не здолів би так мистецькі вернутись у часи патриархальні и намалювати давній побит серед нового. Поваґа оповідання також свідчить нам про ёго давність.

Що до друґої точки, то не треба шукати в таких стародавніх поемах твердо поставленої

логики. Иов, міркуючи тут інше, ніж де инде, не противорічить сам собі; бо се він підіймається з свого занепаду до честивоі високости, а потім знов падає в смуток и нарікання на свою долю. То певно, що ся частина книги єсть попутана, де-що в ій попереставлювано, а де-що попсовано, тількі ж се не приписка кого иншого, не новіща прибавка до поеми.

Думали також де-котрі, що й описання бегемота и левиахвана вставлено кимсь иншим у поему, та и в сёму помилялись. Воно то, правда, стоіть не на своєму місті, и слабко звязано з попереднёю картиною; от же се так здаєцця по нашим звичаям литературним: у тих давніх людей бували своі звичаі писання, як и свій смак. Головна ж сила в тому, що сю частину поеми мусимо полічити до найкращих у всёму творі, як до стилю, як до мови: то хто ж би приписав іі?

Тількі проти річей Єливусових критика встає по праві.[1] Сі речі розорюють гармонію будівлі в поемі. Вони тількі перекозують удруге те, що вже сказано в ій перше. Через сю уставку мова Єгови, що йде за нею, втратила не мало ефекту свого. От же старого тексту не підладжено під новий, бо пролог воставлено тількі с трёма приятелями Иова: про Єливуса нема в ёму спомники; а Єгова, почавши своє слово після Єливуса, обернув ёго до Иова, и карта

---

1) *Eichhorn, Stuhlmann, Bernstein, de Wette, Ewald Hirzel, Knobel, Renan.*

ёгó так, нáче ніхтó й не говорúв після тóго, як замóвк Иов. На пóслід, ув епилóзі знов прописані трі приятелі Иовові; картá іх тяжко Єгóва за іх лукáві рéчі, вихвалюючи щúре слóво Иовóве, а про Єливýса — ні словéчка! Ще більш, ніж сим недóладом, виявля себé ýставка Єлиýсівська тим, що мóва и стиль іі зовсім úнший, ніж у всій поéмі. Словáрь сёгó áвтора чудний: багáцько в ёгó такúх слів, що немá іх ні в речáх úнших бесідників, ані в úнших писáннях Єврéйських. Він картá Иова не так, як трі приятелі ёгó: зве ёгó на имъя; любить дóвгі перéдмови; хвилозóхство ёгó мáе хвóрми абстрáктні и покáзуе більш розумувáння, ніж чýтива. Стиль у ёго холóдний, важкúй, придýманий. Редакція дé-котрих стихів зовсім занéдбана (на прúклад: XXXVII, 6 и 12). Мóва в ёгó тéмна и труднá не тим, чим у úнших бесідників. Там трýдно дé-що зрозуміти через нáше недостáтне знáння Єврéйщини в дáвніх іі писáннях; тут — через самúй стиль химéрний и вúмудруваний. Там, опріч тих вирáзів, що попсóвані перепищиками, всюди сяе щúре, зóлото крáсноі мóви; тут же, вúйнявши дéкотрі частúни, всюди вбачáемо слабосúлля. Автор переймá рéчі попередні, підлáджувецця під них не мáвши свогó взорóвзіру; переймá нáвіть и рéчі Єгóви, що йдуть після ёгó ýставки. Иноді він не до-ладý силкýвецця відкáзувати на питáння Єгóви. Так от ёгó ширóке описáння грóму (XXXVI, 27 — XXXVII, 13) есть не щò инше, як мляве перемалёвування картини, що

в слóві Єгóви намалёвана з великою силою. Хвизика в Єливýса місцями посýнулась дальш, ніж у монолóгах поперéд и позáд ёгó; хвилозóхвия ёгó тáкож спіліща, ніж у тих монолóгах; твердіщ вонá стоіть на оснóві своій, ніж у Иова и в ёгó трёх приятелів, честúві ёгó розумувáння вже потóншені; тількі ж не чýти в ёгó словáх дихáння гéнія. Се все вкупі покáзуе, що слóво Єливýсове встáвлене в поéму тоді вже, як вонá стáлась такóю, якóю прийшла в нáші рýки, — встáвлене, мóже, вже тоді, як по-Єврéйські перестáли говорúти, а тількі писáли, бо в вúборі вирáзів мáло природи, чýтива. теплá.

Не вúдно ні с чóго, щоб кнúга Иова мáла спéршу в Израіліів дýже велúку вагý. У ті дáвні чáси, як іі напúсано, не булá вонá кнúгою канонúчнёю; та й навнóслі дóвго вважáли іі, здаéцця, за твір артистúчний и мирськúй. Рáбини серéдніх віків мáли іі за кнúгу хвилозóхську и критикувáли іі з велúкою свобóдою. Такóго сóрту тéксти не перехóвувались у давнинý з оберéжністю. Кóжне спúсувало собі кóпию по своій уподóбі. Неоднáкові кóпиі бгáли чáсом ув однý, спúсуючи рядом усячину, щò де знахóдили. Сим рòбом перéдано нам сю давнéзну пáмъятку пúсаного слòва зо всіми іі ушкóдинами, перекрýтками. припúсками. Хвилолóгия вúяснила и порозрізнювала багáцько вже дé-чого в кнúзі Иова; от же на віки зістáнецця в ій дé-що таке́, що мóжна тількі догáдуватись, як вонó постáло, як вонó мýсило бýти у первóвзорі.

И О В.

Пере́співъ Павла́ Ратая.

Був у землі Уць[1]) чоловік на имъя́ Иов: був чоловік сей пра́ведний, щи́рий, богобоязли́вий, цура́вся уся́кого зла.

И було в его сім синів и три дочки́: и мав собі сім ти́сяч ове́ць, три ти́сячі верблю́дів, пять сот пар волів, сім сот осли́ць и вели́ку че́лядь; и був сей чоловік значний між усіма́ на сході со́нця.[2])

И був у его синів такий звичай, що ходи́ли оди́н до 'дно́го, и ко́жен свого дня ста́вляв брата́м обід. И посила́ли вони́ посли́ заклика́ти своіх трех се́стер, щоб ийшли́ істи й пити з ними. И як було́ скінчи́цця такий круг празникува́ння, прикли́че іх до се́бе Иов, освя́тить іх и принесе́ вра́нці же́ртву про ко́жного з них, бо ка́же: „Може мої сини́ согріши́ли и забу́ли про Бо́га в своім серці.“— Так чини́в Иов по всі дні життя́ свого́.

---

[1]) Країна в Аравийській пустині, коло Идумеї.

[2]) За Палестиною.

И ста́лось, що одного́ дня сини́ Бо́жі[1]) прийшли́ перед Го́спода; прийшо́в з ними́ й Сатана́.[2])

И рече Госпо́дь до Сатани́: „Звідкіля́ ти?“

И одвіту́є Сатана́ Господе́ві: „Обхо́див зе́млю, був усю́ди.“

И рече́ Госпо́дь до Сатани́: „А чи ба́чив раба мого́ Иова? Нема́ тако́го дру́гого на землі, — тако́го пра́ведного, щи́рого, богобоязли́вого и щоб так цура́вся уся́кого зла.“

И одвіту́є Сатана́ Господе́ві: „Хиба́ да́рмо боїцця Иов Бо́га? Чи не обгороди́в же ти єго́ круго́м, и госпо́ду єго, и все ма́йно єго́? Чи не благослови́в же ти діло рук єго́, и хиба́ не роски́нулись гурти́ єго́ скрізь по землі? Ось простягни́ ру́ку та косни́сь добра́ єго́, — поба́чимо тоді, чи не доreка́тиме тобі в вічі.“

И рече́ Госпо́дь до Сатани́: „Оддаю тобі в ру́ки все єго ма́йно; тільки не касайсь єго́ само́го.“

И одійшо́в Сатана́ від лиця́ Госпо́днього.

И ста́лось, що одного́ дня, як єго сини и єго́ до́чки їли й пили́ в ста́ршого бра́та, прибіг до Иова вістяне́ць и ка́же: „Булй воли́ на о́ранці, а ослйці коло них па́слись, аж ось набігли Савіяне та й позаймали. Рабів усіх пору́бали; я оди́н утік и прибіг тебе сповісти́ти.“

Ще він не договори́в сло́ва, коли́ ж прибіг дру́гий и ка́же: „Бо́жий ого́нь упа́в з не́ба; побило

[1]) Небесні истоти, що кругом Бога, як слуги кругом пана.

[2]) Сатана́, се по єврейські — проти́вник, що не нахиля́єцця під Бо́жу пра́вду, таки́й злоріка, що перед Бо́гом обно́сить людей и га́нить найкра́ще єго тво́риво.

й гурти́ й раби́, и поже́рло; оди́н я втік и прибіг тебе́ сповісти́ти.“

Сей ще гово́рить, а вже прибіга́ и́нший: „Халде́і ску́пились трома́ купами, ки́нулись на верблюди и позайма́ли. Рабів усіх порубали; я оди́н утік и прибіг тебе́ сповісти́ти.“

Ще сей не договори́в сло́ва, аж прибіга́ и́нший: „Твоі сини́ и до́чки іли й пили́ в ста́ршого бра́та. Коли́ ж схо́пицця страше́нний вітер с того́ бо́ку пусти́ні; похитну́в усі чоти́рі роги́ буди́нка, упа́в буди́нок на моло́діж; побило всіх, оди́н я втік и прибіг тебе́ сповісти́ти.“

И встав Иов, и розідра́в на собі оде́жу, и остри́г собі го́лову, и простя́гсь на землі мо́лячись и рече́: „Наг ви́йшов я з утроби ма́тери моє́і, наг верну́сь и в утро́бу ма́тери — землі.[1]) Госпо́дь міні все дав, Госпо́дь у ме́не все и взяв. Да благослови́цця имъя́ Господне!“

У всьо́му́ сьо́му́ не согріши́в Иов и не пробо́вкнув нарека́ння на Бо́га.

И ста́лось, що одного́ дня прийшли́ сини́ Бо́жі перед Го́спода; прийшо́в між ними й Сатана́ перед Го́спода.

И рече́ Госпо́дь до Сатани́: „Звідкіля ти?“

И одвіту́є Сатана́ Господе́ві: „Обхо́див зе́млю, був усю́ди.“

И рече́ Госпо́дь до Сатани́: „А чи ба́чив раба́ мого́ Иова? Нема́ тако́го дру́гого на землі, — тако́го пра́ведного, щи́рого, богобоязли́вого, и щоб

---

[1]) У перво́взорі сказано: „нагий туди й вернусь“, бо утроба всіх утроб — земля, мати всіх людей.

так цура́вся всякого зла. Він и тепе́р такий же непоро́чний, а ти підня́в мене́ зруйнува́ти ёго марно.“

И одвіту́е Сатана́ Господе́ві: „Шку́ра за шку́ру:[1]) чоловік оддає все що має, абй себе вирятувати. Ось простягнй ру́ку та коснйсь ёго́ косте́й и ёго́ тіла, — поба́чимо тоді, чи не дорека́тиме тобі в вічі.“

И рече́ Господ́ь до Сатанй: „Оддаю тобі ёго в ру́ки, тільки не касайсь ёго́ жизні.

И одійшо́в Сатана́ від лиця́ Госпо́днёго.

И окрйв Иова пога́ним стру́пом від підо́шви ногй ёго́ та аж до головй; и сидів Иов на попелйці, и оскрібував з себе́ гній черепко́м.

Ка́же тоді жінка ёго́ до ёго: „До́ки ти бу́деш держа́тись пра́ведности? Покйнь Бо́га та вмірай.“

И відказа́в він ій: „Ти гово́риш як безумна. Хиба́ нам тільки до́бре прийма́ти від Бо́га, а лихо́го й не приймати?“

У всёму́ сёму́ Иов не согрішйв уста́ми своіми.

И прочу́ли про ёго́ недо́лю три приятелі ёго, Єлихва́з Тема́нський,[2]) Валда́д Савхе́йський и Сохва́р Мине́йський, и ру́шив ко́жен из свого́ кра́ю, и зійшлйсь доку́пи, щоб и йтй вболіва́ти над ним и розважа́ти ёго́.

И, знявши зда́лека о́чі, ле́дві позна́ли вонй ёго́, и запла́кали в го́лос, и порозира́ли на собі

---

[1]) Се таке́ пріслівъя, проти то́го, що чоловік найбільш стоіть за свою шкуру, а за все инше не так-то.

[2]) Теман — Країна в Идуме́і, сла́вній своіми мудреця́ми. Дві инші країни не відо́мо які, та ма́буть не дале́кі від Тема́на.

одéжу, и підкидáли вгóру пил з дорóги, щоб сипавсь ім на гóлову. И сиділи коло ёго на землі сім день и сім ночéй, и ніхтó з них не вáживсь озвáтись до ёго слóвом, вбачáли бо, яка велика тýга ёгó.

Відкрúв тоді Иов устá свої и проклúв день родúн своїх.

И почав Иов и речé:

Погибни день, що я на світ родúвся,
И тúха ніч, що прореклá: „зачався!"

О, щоб той день узáвся темнотóю,
Щоб не світúв Госпóдь на ёго звéрху,
И світ над ним не засиáв во віки!

Нехай ёгó густúй обійме мóрок,
Нехáй ёгó важкá окрúє хмáра,
И пóмерки испóвнять ёгó стрáхом!
О, щоб ту ніч пожéрла тьма страшéнна,
Щоб не лічúв ії ніхтó в рокóвім крýзі,
И в місяцях не дáвано ій місця!

Нехáй та ніч во вік неплідна бýде,[1])
И рáдощів нехáй вонá не знáє!
Да проклянуть ії що проклинáють
Шкодлúві дні и пóмерки навóдять;[2])

---

[1]) Се єсть, щоб ніхто вже в неї не народився.

[2]) Дýмали тоді люде, що можна проклястú день нещаслúвий, як оце й Иов з великої печалі рóбить. У східніх стóронах и тепéр ще ймуть віри чарівникам, що ніби вони своїми проклинаннями визивають з моря великого кита чи дракóна такого, що приглинé сонце и від тогó б то настáнуть по землі пóмерки, серед тéмряви дня.

Да вигаснуть зарáні іі зóрі,
Нехáй жадá вона дарéмне світу,
И любоі зорі очéй не бáчить, —
Що мáтері утрóби не закрйла
И не спаслá менé від мук велйких!

Чом я не вмер у мáтери в утрóбі,
Рожáючись чом не зітхнýв дихáння!
Про щó менé пестйли два коліна,
И два соскй малóго годувáли?
Тепéр би я лежáв собі вцокійно,
Опочивáв сном тйхим, безпробýдним,
Як сплять царі и дýкиименйті,
Що помникй собі побудувáли,
Як сплять князі, що зóлотом чертóги
И сріблами світлйці наповнáли;
Або як той захóваний недóрід;
Що Бóжого очйма дня не бáчив.
Там[1]) ґрішники перестають буяти,
Там тóмлені знахóдять опочйвок;
Невóльники лежáть, простягшись любо,
Байдýже ім про осавýлу злóго;
Там схóдяцця велйкі из малйми,
И пáнськоі рабй не знáють вóлі.

Про щó сей світ нещасному згодйвся,
И нá що жизнь — комý життá гіркéє,

---

[1]) У смертній краіні, під землею, що, за Иова, розуміли собі люде на взір усипáльних склепів, и що ніби там люде все ще якось зостаюцця однó до 'днóго, наче на сім світі.

Що смéрти ждуть, а смерть прийтú не хóче,
Зовýть ії, шукають, нáче скáрбу,

И трýсяцця від рáдощів велúких,
Побáчивши близькý свою кончúну?

На щò про щò, колú Господь дорóгу
Загородúв и тéмряву насýпив?

Не хлібом я, зітхáннями годуюсь;
Не вóду пъю, стогнáнням розливáюсь.

Чого боюсь — уже й передо мнóю,
Всі злúгодні на мéне обернýлись.

Ні пéвности, ні миру, ні спочúвку,
Все нóвиі та нóві міні муки!

Почав тоді Єлихвáз Темáнський и речè:

Колúб тобі не гірко булó слýхать...
Та хто живе в устáх удéржить слóво?

Навчáв есú людей на дóбрий рóзум
И покріплáв знемóжениі руки.

Твоі словá держáли — хто хитáвся,
Ти зміцнював коліна слабосúльні.

Тепéр же сам, в недóлі и турбóті,
Ти хúлисся ґ сирій землі від тýги.

Хибá ж не ти надіявся на прáвду?
Хиба ж не ти вповáв на свою щúрість?

Згадáй лишéнь, хтò погибáв безвúнно?
Колú и дè погýблено правдúвих?

А я видáв, що хто орáв непрáвду,
Хто сіяв зло, той пожинáв скорбóту.

Дихнé Господь — и зникнуть нечестиві,
Попáлить іх дихáння ёгó гніву.

Рикáє лев — заглýшить ёму гóлос,
И левчукý повибивáє зýби.

Могущий лев без пищі погибáє,
И левенят розгýблює левиця.

Таємню річ донéсено до мéне,
И слýхав я, як мимрило щось тихо.[1])
У тéмну ніч, серед понýрих дýмок,
Ув óбляги, як сон людéй обійме,
Великий сум пронях міні все тіло,
Від óстраху тремтіли мої кóсті.
Дихнýло щось коло могó обличчя,
И до горй піднявсь у мéне вóлос.
Стоіть — дивлюсь — и бáчу и не бáчу —
Ні óблику, ні виду, ні постáви...
Ущýхло все — и чýю ніби гóлос:
„Хто прáведен перед судóм Госпóднім?
Хто без гріха перед творцéм небéсним?
И слýгам[2]) він своім не довіряє,
И в янголях вбачáє неправдивость.
То щò ж ёмý ті, що живýть у глині,
И на пилý збудóвані земнóму?
Погинули б воний поперед мóлі,

[1]) Щоб не сумнився Иову у ёго розумуванні, Єлихвáз видумав, ніби до ёго булó таємниче слóво Боже у привидді.

[2]) Святим истóтам, що нáввані перше синáми божими.

Між ранком би и вечором почезли;
Де ділися ніхто й не дознавався б.

Порвалась би верівка в іх наметі,[1])
И згинули б, ума не засягнувши."

Кричи, зови, — ніхто не обізвецця.
Которому з Святих[2]) жалітись будеш?

Безумний сам гнівом себе вбиває,
Заідливий від думок своіх сохне.

Я бачив, як дурний роскоренився,
Та я прокляв ёго оселю марну.

Ёго сини безпечности не знали;
За ворітьми[3]) іх бито без защити.

Ёго врожай голодний поідає,
Прорубує тернову огорожу,
И хижаки добро ёго розносять.

Бо не з землі недоля виростає,
Не с попелу росте лиха година.

Ми родимось турботи дознавати,
Так як орля — під хмарами літати.

А все таки я б обернувсь до Бога,
Всевишнёго благав би я щоденно.

---

[1]) Так собі малює східня поезія смерть. Намет у неі — тіло, а верівка — що держить намет — душа.

[2]) Янголів.

[3]) Ворота в східніх городах все одно що в нас — ринок, чи судне місто. За ворітьми чиницця суд и правуюцця всі великі справи життя громадського.

Вели́ке він и несказа́нне тво́рить,
Він бе́злічно дива́ свої являє.

Лицé землі окро́плюв дощáми,
И на поля́ пускáв з нéба во́ду.

Смирéнного возно́сить на висо́кість,
Мизéрного из ну́жди визволя́в.

Безбо́жникам псує́ ледáчі рáди,
И не дає́ рукáм іх зла чини́ти.

Лукáвого лукáвством ёго ло́вить,
И хи́трого у хи́трощах тумáнить.

У день вони́ як серед ночі ходя́ть,
И по́лапки шукáють о полу́дні.

Тим бідного іх меч, устá, минáв,
Безси́льного не вхо́плять си́льні руки.

Вертáвцця нещáсному надія,
И закривá неси́ту пéльку зло́ба.

Блажéн кого Госпо́дь остерегáв,
Не відвертáйсь од Бо́жого карáння.

Порáнить він и перевья́же рáну;
Ёго рукá удáрить и заго́іть.

Шість раз тебé избáвить од скорбо́ти,
И в сéмий раз нещáстя не дізнáвш.

Спасé тéбе від смéрти в голоднéчу,
И від мечá засту́пить серед бо́ю.

Лихи́й язи́к, як бич, тебé не вдáрить,
Не знáтимеш руіни, як настáне.

В голо́дний рік и в лихоліття бу́деш
Сміятися, и звірь тебé не займе.

Бо ти й суху̀ зъєднáєш собі зѐмлю,
И всáка тварь прихѝлицця до тѐбе.

Побáчиш мир кругóм свогó намѐту,
И нá полі у тѐбе буде пòвня.

Твій рід и плід розмнóжицця на світі,
И пáмолодь кругóм тебѐ ростѝме.

И пійдеш ти на тóй світ пòвен віку,
Як на гумнó копá пшениці дóбра.

Оцѐ тобі розу̀мне міркувáння;
Збагнѝ ёгó, користуйся ним, дру̀же.

Почав тоді Иов и речѐ:

О, хто б узáв та звáжив моѐ гóре!
Хто б на вагу̀ зложѝв моѐ нещастя!

Булó б вонó піску̀ морськóго важче:
Тогó й гіркѐ, досадне моѐ слòво.

Я стрілами Госпóдніми постріляи,
Отру̀ту іх душá моя впивáє,
И Бóжий страх на мѐме ополчѝвся.

Хибá рикá онáгра серед пáши?
Хиба ревуть волѝ, як áсла повні?

Хиба пісну̀ ідáть без сóли страву?
И що за смáк в яйці без жовтковѝни?

Оттáк же й я душѐю одвертáюсь
Від усёгó, щò стáлось моім хлібом.

Коли б Госпóдь спевнѝв моѐ жадáння
И дав міні чогó я сподівáюсь:

Нехáй мене́ роздáвить ёго сила,
Єго рукá — порве́ мов дихáння.

Булá б тоді міні в тому́ одрáда,
Була б міні в тому якáсь потіха,
Що не ламáв я Бóжого закóну.

Чи бýде ще снаги́ в мене́ до вóлі,
Щоб до кінця́ терпіти й уповáти?

Хибá моя снагá твердá над кáмінь?
Хиба, як мідь, кріпке́ у ме́не тіло?

Тепе́р я сам собі не довіряю,
И хто мене́ піддéржить перед Бóгом?

Нещáсному — підмóга ёгó дрýзі,
Хоч би з біди забув и страх Господень.

Брати́ мої невірні, як тóй бистрень,
Що дзюркоти́ть на прóвесні в доли́ні.

Біжить шуми́ть зламавши зімню кригу,
Надýвшися водóю сніговóю.

А в зáсуху немá ёгó и сліду;
Прийшли́ жари́ — шкодá ёго шукáти!

Задля ёгó звертáють каравáни,
Идýть степóм и мáрне погибáють.

Темáнськиі и Сáвські подорóжні
Надіялись на любе водопійло.

Шкодá булó вповáти на проя́ву:
Прийшли — немá! страше́нная омáна!

Так ви мене́ звели́ в моій надіі:
Злякала вас тяжка моя пригода;

Хиба я вас прошу́, щоб наділили
Мене яким доста́тком, або грішми?
Хиба мене́ з нево́лі визволя́ти,
Чи в розбиша́к вам тре́ба одбива́ти?
Навчіть мене́ — мовча́тиму я мо́вчки;
Скажіть міні, в чому́ мій гріх вели́кий?
Соло́дкиі слова́ свято́і пра́вди;
Яка́ ж кори́сть из ва́шого доко́ру?
Ви суди́те мої гіркиі ре́чі;
В кого боли́ть, той сто́гне хоч на вітер.
Напа́ли ви гурто́м на сироти́ну,
Копа́єте прия́телеві я́му.
Погляньте лиш міні у вічі про́сто, —
Поба́чите, кото́ре з нас лука́вить.
Верні́теся — неха́й не бу́де кри́вди;
Верні́теся[1]), я пра́вду возглаго́лю.
В моіх слова́х не зна́йдете лука́вства,
Я зна́ю й сам, що̀ про́сте, що̀ криве́є.
Ми на землі — що во́іни у слу́жбі,
И на́ші дні — що на́ймитова пра́ця.
У по́лі раб шука́є прохоло́ди,
А на́ймит жде тяжко́го заробітку;
Я ж місяці и дні лічу́ журбо́ю,
На пай міні важкі упа́ли но́чі.
Ляга́ючи, „Коли ж той світ?" пита́ю.
А ніч иде́, иде́ собі пова́гом,
И му́ками до ра́нку я году́юсь.

---

[1]) Тут приятелі, ма́буть, повстава́ли, ніби хо́чуть покинути Иова: так ім дошку́лило пра́ведне єго сло́во.

Окри́лося все тіло мое стру́пом,
Поре́палась и полупи́лась ко́жа.
Мій день лети́ть як човник у верста́ті,
И воротті́ не бу́де моїй до́лі.

Ой спогада́й,[1]) що жизнь моя — як вітер,
Моім очам не ба́чити вже щастя.
Поди́вися — нема́ мене́ на світі;
Шука́тимеш — не зу́здриш мене́ о́ком.
Иде-пливе́ хмари́на та й зника́е:
Не ве́рнецця хто зійде в преиспо́дню.
Не ве́рнецця до рідної домівки,
Ніхто́ його́ не ви́йде зустріча́ти.

Отта́к уста́м дава́тиму я во́лю:
Неха́й душа́ важе́нне вилива́е,
И се́рденько заба́вицця слова́ми.
Чи мо́ре я, чи звірь морський страше́нний,
Що ти мене́ зупи́нюеш — гаму́еш?
Кажу́ собі: „Хоч сон мене потішить,
Постіль моя́ споко́іть тро́хи му́ку.“
А ти мене́ що-раз ляка́еш сна́ми,
У при́видки трівожиш мою́ ду́шу.
Тим смерть міні любіща над диха́ння,
Моім костя́м зотлі́ння я бажа́ю.
Зника́ю вже, відхо́жу з сього світу;
Поки́нь мене́, бо дні мої — як па́ра.
Щò ми таке́, щоб ти на нас диви́вся
Не забував, що живемо на світі,

---

[1]) Рече́ до Бога.

Оглядував що-ранку нашу душу
И пробував, які ми, що хвилини?

Чи довго ще очей з мене не спустиш
И не дасй хоч слиню проковтнути?

Чи я згрішив, то що тобі до того?
Про що мене що дня достерегати,
И цілитись на мене що години?

Чом від гріха мене ти не очистиш?
Чому з мене неправди не обмиеш?

Оце ж уже земля мене присипле;
Шукатимеш — не знайдеш між живими.

Почав тоді Валдад Савхейський, и рече:

Чи довго ще сплітатимеш химері,
И голос твій бурхатиме, як вітер?

Хіба Господь закон свій перемінить,
И праведнихъ неправо покарае?

Твоі сини згрішили перед Богом,
То й попустив Господь іх у погибель.
Коли ж и знов обернесся до Бога,
Помолисся всевишнёму Владиці,
Коли ти жив на світі без лукавства,
То певен будь — оглянецця на тебе,
Він праведність твою судом окрие,
И що ти мав с початку твого віку,
Покажецця малим у новім щасті.

Сягни лишень умом у давні давна,
И мудрости в батьків позич святоі

(Бо вчора ми постали — щò ми знáєм?
Ми по землі мов тінню переходим), —

Вонú тобі роскáжуть и зъясýють,
Святі словá из сéрця своѓó вúймуть:

„Хібá ростé папúрус уз болóто,
И рогозá живе в безвідній сýші?

Ще молодá, ніхто ії не різав,
А перш травú усякої изсохне.

То так и той, хто забувáє Бога:
Непрáвого надія погибáє.

Немá ёмý ні пéвности, ні сили,
Ёѓó снагá — що паукóва сітка.

Шкодá ёмý об хáту обпіратись:
Не вúдержить, впадé ёго будівля.

Ось дéрево на сóнці зеленіє,
И вітами нагвýлось за огрáду,

Корінними вчепúлось у камíння,
И глибоко врослó аж до гранúту.

А вúкопай, то й місце ёѓó рідне
Ёму чужé и неприязне стáне.

На тій землі ростúме йнше дрéво,
И віттями лелітиме на сóнці.“

Ні, прáвого Госпóдь нè відпихáє,
И грішному руки він не простягне,

Колúсь тебé він щáстям нагородúть,
Весéлостю уста твоі наповнить,

А ворогів твоіх стидóм окрúє,
Намéти злих як вúхром позриває.

Прийняв тоді слово Иов, и рече:

О, знаю, так! воно ж бо сёму й правда:
Хто без гріха, без кривди перед Богом?

Хто з ним на суд, на прю словесну стане, —
Не оправдить и тисячнёго слова.

Могущий він и мудрий супротивник;
Нема того, хто встоіть проти ёго.

Перенесе куди захоче гори
И в ярості зовсім іх переверне.

В ёго земля аж ходором заходить
И задріжять іі стовпи-підпори.

Він повелить — и сонце не зіходить;
Кладе печать на зорі нещисленні.

Один собі намет свій напинае,
И по верхам морськоі хвилі ходить.

Создав він Віз, Волосожар и Квочку,
Світлиці геть по той бік окияну.

Він чудеса недовідомі творить,
Ёго дивам ніхто не знае ліку.

Иде, гряде — и я ёго не бачу,
Летить, шумить — я розумом сліпую.

Чи візьме що — ніхто ёго не впинить,
Ніхто ёму не крикне: „Що ти робиш?“

Розсердившись, Господь не прохолоне,
Поки ёму не вклоняцця противні.

То як же я стояв би проти ёго,
И нехтував слова ёго святиі?

Хоч би зовсім я пра́вим почува́вся,
То й то б свого́ суддю́ благав слова́ми.

Хоч би й озва́всь благи́й на мої речі,
Не ду́мав би, що він почу́в мій го́лос, —

Він, що огне́м и бу́рним ду́хом дише,
Він, що не знать за що мене кара́е,

Що не дае перевести́ диха́ння,
И через край гіркої налива́е.

Чи си́лою, то ска́же: „Я готовий!“
Чи через суд, він ска́же: „Позива́йте!“

Я був би прав, колиб мій рот затя́вся[1]);
Не винува́т, колиб мене він зганив.

Я пра́веден, про жизнь міні байду́же,
Я не боюсь уме́рти за се сло́во.[2])

Нехай собі; я вже сказа́в про Бо́га:
„Він пра́ведних и нечести́вих гу́бить.“

О, хоч би він убі́в мене́ від ра́зу!
Ні, ёму́ сміх из про́би неповинних!

Ледачим він одда́в у руки зе́млю,
Закри́в лице́ ії лука́вим су́ддям;
Колі́ ж не він, то хто? скажіть на ми́лость!

---

[1]) Иов, сміливою гиперболою, хоче сказати, що колиб він заду́мав суди́тись из Бо́гом, то уста́ б ёго говорили не те, що ёму хотілось би довести́.

[2]) Не ма́ючи надії доказати перед Богом свого пра́ва, Иов, досадуе на само́го себе, и згорда озива́ецця пра́ведним, хоч би ёму за свою́ сміливость за́раз и вме́рти.

Літá мої біжять, як скорохóдець;
Біжять — летять, из щастям не зустрівшись.
Пройшли вони без сліду, як той чóвен,
Як той орéл, що здóбич доганяє.
Колú зкажý: „Забýду моє гóре,
Покúну плач, возвеселюсь душею“,
То страх менé обійме за мій смýток,
Бо знаю — ти менé не оправдáєш.
Вже я давнó осýджений у тéбе, —
Про щò ж міні дарéмне турбувáтись?
Нехáй би я обмúвся снігом чúстим
И щóлоком помúв безвúнні рýки,
То ти менé в нечúсту яму вкúнеш,
И буду я гидкúй моїй одéжі.
Я Богові не рівня, щоб змагáтись
И вкýпі йти судóм судúтись прáвим.
Бо нікому між нáми розсудúти,
На нас обóх грізнý підняти рýку.
Нехáй би вже він пáлицю покúнув,
И óстрахом не мýчив мою душу.
Озвався б я до його не лякáвшись,
Бо в сéрці я не той, якúм здаюся.[1])

Душá моя втомúлась побивáнням, —
Нехáй уста говóрять без упúну
И плáчецця гіркéє моє сéрце.[2])

---

[1]) Совість у Иова чиста. Се Госпóдь попустúв непрáвді залякáти його, щоб не вдолів його рóзум вбороняти праведність.

[2]) Иов усе ще думає, що йому буде смерть за його сміливі рéчі.

Не осуждай так хутко мене́, Бо́же;
Скажи міні, за що̀ твій гнів на ме́не?

Хіба́ тобі утіха з мого́ ли́ха,
Що відопхну́в мене, своє́ созда́ння,
А грішникам присвічуєш на су́ді?

Хіба́ ж и ти людськиі ма́єш очі,
И дивисся на світ, як грішні лю́де?

Хіба́ твій вік такий, як чоловічий?
Твоі літа́ хіба́ такі, як наші?

Що ти гріхи́ моі перебіра́єш,
Пере́ступу дошуку́єсся грізно,

Хоч зна́єш сам, який я неповинний,
И що ніхто́ від те́бе не засту́пить!

Твоя́ рука́ труди́лась надо мно́ю —
И ти мене́ збагнітувати хо́чеш!

Ой спогада́й, що ти мене, мов глину
Зліпи́в, скругли́в, — и хо́чеш в прах розси́пать!

Ти ж сам мене́, як молоко́, очи́стив,
Як сир, згусти́в, упо́рав, приспосо́бив.

Одяг мене́ ти ко́жею тонко́ю,
И жилами обви́в прему́дро ко́сті.

Мене́ життя́м и ла́скою уще́дрив,
Достерега́в, беріг мого́ диха́ння.

И ось воно́, що̀ ти у се́рці ми́слив!
Таку́ міні суди́в ти щаснý долю![1])

---

[1]) Иов говóрить такъ, нібм справді ду́має, що Бог на те його спе́ршу ущасли́вив, аби́ по́тім гірш йому допекти́ бідо́ю.

Абй тобі за гріх мене картáти,
И ні єдйної вини́ не извинйти!

Чи винувáт, то гóре міні, гóре!
Чи прáведен, то глянути не смію:
Сорóмлюся мизéрности моéі.

А підіймусь — ти, мов той лев, на мéне
Наскáкуєш, щоб дух мій залякáти.

Свидітелів на мéне знов вивóдиш,
Удвóюєш проти мене́ завзяття,
Один за 'дним тіснять мене́ лихйі.

Про щò мене́ ти из утрóби вийняв?
Умéр би я, ніхтó б мене не бáчив,

И був би я, мов не зачáвсь, не склáвся:
З утрóби я у зéмлю перейшóв би.

Хібá мій вік не сон? Стривáй же,
Хоч трóхи дай міні повеселйтись,

Покй спущýсь без вороттѝ між люде,
У глибинѝ, в страшéнну преиспóдню,

В країну тьми, у пóмерки довічні.
Там смéртня тінь, не-пóряд, руйнувйна;
Там день однó, що тéмрява нічнáя.

Прийняв тоді слóво Сохвáр Минéйський, и рече́:

Чи вже ж мовчáть, як хто горáзд говóрить?
Хібá вже й прав хто гýсто словом сйпле?

Чи на тебé не знáйдецця розýмний,
Щоб ти глумйвсь, не мáвши собі впйну?

Ти Бóгові сказáв: „Я маю рóзум;
В твоіх очáх я чúстий, без порóку.“

Нехáй же Бог до тéбе возглагóле,
Устá своі одкрие та промóвить,

Що він тобі явúв свою премýдрість
И тáйная своіх велúких думок:
Вбачáтимеш, що він ще й милосéрден.

Ти дýмаєш збагнéш премýдрость Бóжу,
И сягонéш, умóм до ёго прáвди!

Не сягонéш, бо вúща вона нéба,
И не збагнéш, бо глúбша над безóдню.

Удовжиню він довший всёгó світу,
А завширшкú він ширший окияну.

Захоче він — и грішник у темнúці;
Звелить — и суд згромáдицця на злóго.

Уміє він познáти виновáтця,
Відкриє гріх, де й не в догáд нікóму.

И дýрень сим до рóзуму дійшов би,
И син ослá почáв би міркувáти.

Оттúм же то, колú вернувсь до Бóга,
И простягтú до ёго рýки хочеш,

Колú свій гріх ти на рукáх обмúєш,
И вúженеш с твогó намéту крúвду;

То сміливо підіймеш чисте óко,
Стоятимеш на прáвді не боявшись.

Всі болесті, скорбóти твоі зникнуть,
Забýдеш іхъ мов пóвідь веснянýю.

Грядущев сяйне тобі полуднем
Теперешне яснітиме як ранок.

Здобудесся впокою и вповання,
Оглєдисся та й ляжеш собі спати.

У сні тебе ні що не потрівожить;
Лестітися до тебе будуть люде.

А очі злих на віки потемніють,
Не знатимуть, як из турботи вийти,
Надія іх — дихання перед смертю.

Прийняв тоді слово Иов, и рече:

Нема бачу й народу більш на світі;
Як помрете то зникне вся премудрість.

Тим часом я такий же маю розум,
Я ні в чому не буду пасти́ задню.
Та й хто того, ще ви рсклй, не знає?

Сміховищем я став у своіх друзів, —
Я, що сам Бог до мене озивався!
Я здався вам, невинний, чистий, на сміх.

Гордуєте, бо щастям надулися:
Нещасному в людей одна зневага.

В розбійницьких наметах тихо и мирно,
И грішники живуть собі безпечно,
Дарма що ім правиця стала богом.[1])

---

[1]) Що вповають на одну свою силу. Dextra mihi deus (Aeneida, X, 743.)

Спитáй скотá — и він тебé наýчить,[1])
В небéсних птиць — вонѝ тебé настáвлять.

Скажѝ землі — вонá тобі зъясýє,
И рѝба річ премýдру твою змóвить.

Хто між нимѝ не знáє й не вбачáє,
Що Бог создáв и сотворив вселенну,

Що все живé — у Гóспода в правѝці,
В ёго руці — дихáння чоловіка?

Хібá словá не ухо розбірáє,
Так як устá смакýють всяку пѝщу?

Премýдрости шукáти трéба в сѝвих,
Бо рóзуму, хто дóвго жив, набрáвся.

У Гóспода премýдрость и потýга,
Совіт благѝй и рóзум він дарує.[2])

Що зруйнувáв, тогó ти не збудýєш;
Из ёго рук не вѝзволить могýщий.

Зупѝнить він — и пересóхнуть ріки,
А повелѝть — покрѝють вóди зéмлю.

В ёгó руці и сѝла и премýдрость:
Обмáнщика з обмáненим він бáчить.

Займáє він в полóнь гетьмáнів гóрдих,
Тумáнить він нарóднім сýддям рóзум.

---

[1]) Иов знов берé дýмку, що промóвив на почáтку своёї рéчі, и довóдить, що Сохвáр не сказáв нічóго дѝвного абó вéльми розýмного.

[2]) Иов хóче сим дóвгим слóвом про Бóже велѝччя довестѝ, що він не згірший красномóвець над Сохвáра.

Розвъязуе царям іх шабельтаси,
Верівкою упоперек іх въяже.

Священників одводить у неволю,
Богатого руйнуе до останку.

Заціплюе уста красноріччиві,
И відійма премудрость у премудрих.

У гордощах соромить пишне панство,
Підперізи розвъязуе потужним.[1])

Безодню він на сонце підіймае,
И темряву освічуе зтрашенну.

Впотужнюе народи и руйнуе,
То ширить ім, то зужуе грянпиці.

У приводців він розум одіймае
И водить іх пустинями без шляху.

Мов полапки, без світла, у темноті,
Мов пъяниі слоняюцця розумні.

Такі дива вбачали мої очі,
Чував мій слух и серце розуміло.

Я знаю все, чого ви здобулися,
Не нижчий я ні в чому перед вами.

До Господа озвуся з моім словом,
Ёму подам на суд увесь мій побит.

Ви ж знаете одні лукаві плетні,
Ви лікарі для мене не потрібні.

---

[1]) Пояс у східніх народів знаменуе силу в бою. Широка одежа держицця там поясом; розвязати кому в бою пояс — одно й те ж саме, що обезсилити.

Мовчáти б вам, то й то б ужé був рóзум:
Здавáлось би, що й ви не безголóві.

Послухáйте ж моéі оборóни,
Смирітеся перед правдúвим слóвом.

Ви хочете служúть лукавством Богу;
Неправдою до ёго підлеститись?

Чи то ж бо ви — избрáнники Господнí,
Чи речники за Гóспода на сýді?

А щò, як він загляне вам у сéрце?
Чи ви й ему напýстите тумáну?

Він пéрвих вас за крúвду покарáе,
Дармá що ви кривúли задля ёго.

Чи вас ёгó велúччя не лякáе,
И Бóжий страх вам сéрця не трівóжить?

Розсúпались, як пóпіл вáші прúтчі,
Твердúй свій мур з грязі ви мурувáли.

Идіть собі, я бýду говорúти,
Яка б міні за се біда ні склáлась.

Держý в устáх мое мизéрне тіло,
Держý в руці мою убóгу дýшу.[1])

Господь менé вбивáе без ощáдку,
Одно міні зосталось — оправдáння.

А мóже тим спасусь від злóі смéрти,
Що грішнику не дáно бáчить Бóга.[2])

---

[1]) Се прислівъя, а рóзум іх такúй: Чи пан, чи пропав, а бýду говорúти; навáжився оттáк и так чинúти.

[2]) Він вáжиться між двомá протúвними дýмками. Раздýмае, як се мáло не всюди дýмають на схóді, що не можна побáчити Бóга та й не вмерти; а дрýге: розважá себе тим, що Бог не покаже себе грішному.

Послу́хай те ж нескри́вленого сло́ва,
И щи́ру річ ловіте своім у́хом.
Суди́тися гото́в я перед Бо́гом:
Бо пра́вдою из су́ду ви́йду чи́стий.
Нема́ того, хто вкаже мою кривду,
А зъя́вицця — замо́вкну я на віки.
Од двох тількі річе́й мене́ поми́луй,
Щоб я не кривсь від те́бе в моім серці:

Не роздави́ мизе́рного руко́ю,
И не ляка́й мене́ вели́ким страхом.

Тоді пита́й, відказувати бу́ду,
Або́ міні на до́питки відка́зуй.[1])

Скази, в чому́ тобі я провини́вся,
Скажи, які мої гріхи и кри́вди?

Чого́ лице́ від ме́не одверта́єш,[2])
Мене́ собі за во́рога вважа́єш?
Не вже́ сухи́й листо́к ляка́ти хо́чеш,
Соло́мину на вітрі здоганя́ти,
Що ти міні страшні виро́ки пишеш,
Вико́пуєш гріхи́ мої с колиски?[3])

Зако́вуєш в кайда́ни мої но́ги,
Нагля́дуєш ступні мої мизе́рні,
И навкруги́ ямки́ міні копаєш,

---

[1]) Далі иде́ ніби судова справа Иовова, що з великого жа́лю одва́жує жизнь, доступи́вшись до Бо́га.

[2]) Иову здає́цця, що Бог не зна́є вже, що́ єму й казати на допитки пра́ведного чоловіка.

[3]) Иов, почува́ючись пра́веднем, ду́має, що Бог су́дить єго за ті гріхи, що він провини́в ще й сам себе́ не памъята́ючи.

А я лежу́, валя́юсь порохне́ю,
Оде́жею, що міль попроіда́ла.

Хто народи́всь на Бо́жий світ від жінки —
Недо́вгий вік, скорбо́ти до́вгі ма́е.

Піднявсь, процвів — и въяне мов та квітка;
Біжи́ть як тінь, що по́лем перехо́дить.

И ти сёго́ очи́ма пожира́еш!
Злиде́нного суди́тись позива́еш!

Хто чистоту́ з нечи́стого добуде?
Ніхто́!

Колй злічйв ти дні людсько́і жи́зні
И місяці призна́чив, скільки жи́ти,
Колй ти дав коро́ткий вік люди́ні,

То не диви́сь на не́і хоч під ве́чір, —
Неха́й вона́, як на́ймит, відпочи́не.

И де́рево яку́сь надію ма́е:
Хоч зру́бане, ще ми́слить зеленіти,
И па́ростки пуска́е молоди́і.

Ище́ й тоді, як корінь ёго́ стру́хне,
Як у землі само́ замре́, засо́хне,

Неха́й вода́ прила́щицця до ёго —
И зно́в воно́ зеле́не пу́стить ли́стя.

А чоловік умре́ — и не здвигне́цця;
Зітхне він дух — шука́й ёго́ де хо́чеш!

Як о́зеро, засо́хши, не наллецця,
Або ріка́ не ве́рнецця, изсякши:

Так чоловік, простя́гшися, не вста́не,
Не схо́пицця, покй на не́бі со́нце,
На віки сон обійме ёго тіло.

О, хоч би ти сховáв мене в могúлі,
Щоб я зождáв, покі твій гнів перéйде,
И знов згадáв про мéне, де я дівся!

Та ні! хто вмер, не вéрнецця між люде[1])
А ждав би я, мов воін у стражнúці,
Що ти менé ким йншим перемінищ,

Позвéш менé до сéбе на роспрóси[2])
И діло рук свóіх изнов оглéдиш.

Колй ж бо ні! менé ти назирáєш,[3])
Чріхй мої, перéступи знай лічиш.

Ти вúрок мій ховáєш під печáттю,
Видýмуєш на мéне дúвні рéчі.

Мов та горá помáлу порохніє,[4])
И сúплецця камінням кругóм сéбе;

Мов та водá руйнýє круту скéлю,
Абó рікá зливáє побережжя:
Так ти людські надії розрушáєш.

---

[1]) Иов хитáєцця між одчáянням и надією. То вдáрить єго той хвактъ, що чоловік не воскресáє; то дýмає, що Бог, колиб схотів, зміг би єгó оживúти, и рівня́ себé на тім світі, під землéю, до воіна, що вартýє, ждучи́ перемíни.

[2]) Иов, у ті минýти, як він уповá, що Бог згадáє про єго и мéртвого, ніби вже чує гóлос єгó.

[3]) Згадáвши, якúй Госпóдь гнівлúвий, Иов знов пáдає в своій надіі, и з гóря сам видýмує про Бога найдивніщі рéчі.

[4]) Иов звóдить свою мóву на те, що трéба корúтись всегосвітній долі жорстóкій, и потіша себе тим, що не одúн чоловік у світі занепадáє и зникáє, бо вся прирóда помáлу перехóдить в йнші вúди.

Без вороття руйнуєш чоловіка,
Скалічивши кладеш ёго у землю.

Не знає він, чи добре ёго дітям,
Яке життя, яке їх побивання.

Ёму болить недужне ёго тіло,
Ёго душа про себе тільки тужить.

Почав тоді Єлихваз Теманський, и рече:

Хто з розумом, той не гукає марно,
Грудей своїхъ не наповняє вітром.

Гнилі слова — ёму не оборона:
Яка користь в речах пустих, нікчемних?

Оце ж и ти покипув страх Господень,
Ти перестав Святого поважати.

Твої уста ясують твою кривду,
Хоч би які сплітав ти хитрі речі.

Не я, твій ріт говорит проти тебе,
Ти сам себе осуджуєш на віки.

Хіба на світ родивсь ти перше світу?
Хіба постав ти перше високости?[1])

Чи радував ти раду вкупі з Богом?
Чи ти стягнув до себе всю премудрість?

Щò знаєш ти, чого б и ми не знали?
Чого навчивсь, чого б ми не збагнули?

---

[1]) Се есть Премудрости божеськоі, що народилась, як думають Євреі, перше всіх тварей. Так само говорицця и в Притчах, VIII, 25.

Між нами є доволі сивоусих
И на літа багатших, ніж твій батько.

Святі слова пустив ти мимо вуха,
И байдуже про наші дружні речі.

Куди тебе замчить твоя завзятість?
Чого зориш на нас очима дико?[1])

Чи се ж тобі гнівитися на Бога
И до ёго такі слова мовляти?

Щò чоловік, щоб був він непорочен?
Жіноцький син, щоб бути ёму чистим?

Господь своім Святим не довіряє,[2])
И небеса[3]) не чисті перед Богом.

То щò ж ёму и истота безувірна?
Щò той, хто пъє гріхи неначе воду?

* *
*

Ось слухай лиш, як я тебе наставлю,
И роскажу, на щò я надивився, —

Що мудриі передають молодшим,
Набравшися науки в сивоусих, —

В тих чистих душ, що тут жили на волі,
Не бачивши між себе чужоземця:

„Злочинцеві всі дні сповняє туга,
Лиха душа прийма до віку муку.

---

[1]) Се, мабуть, Иов грізно подививсь на Єлихваза за ёго виці речі, ніби богобоязливі.

[2]) Янголям.

[3]) Се єсть — усі истоти, що живуть на нéбі.

Кругóм іі кипить що-дéнь трівóга,
Напáсть іі лякáє що-годи́ни.

Від тéмряви спасти́ся не вповáє,
Мов для мечá и рóдицця ледáчий.

Ужé ёму́ здаєцця, що він стáрець,
Бо зли́годні віщу́є ёму́ сéрце.

Убóжество лякáє ёму́ ду́шу,
Идé ёму́ назу́стріч мов те вíйсько.

Бо він изня́в на Бóга свою́ ру́ку,
Горди́нею пійшóв проти́ Святóго.

На Бóга він підня́вся, тугоши́ій,
Окри́в хребéт залізними щитáми,

Зали́в собі лицé бли́ску́чим сáлом,
Убрáвся в жир, мов у важéнні шáти.

Оттим же то живé він у руінах,
В руйнóвнищі, що лю́де по'дбігáли,
Покидали, мов кучугу́рі цéгли.

Не бу́де він богáтий, ані щáсний,
И зáймище ёгó уши́р не пійде.

Не ви́йде він из тéмряви до віку,
Пожрé огóнь одріддя ёгó хи́рне,
И зни́кне сам, як Бог дмухнé на ёгó.

Нехáй же зла, безу́мний, не боіцця,
Бо зло ёму́ за нагорóду стáне.

Не дасть ёму́ дожи́ти віку дóля,
Не бу́де він, мов пáльма, зеленіти.

Плоди́ свої погу́бить в зеленóчку,
И цвіт ёгó обси́плецця зарáні.

Неплідна бо сімъя́ у нечести́вих,
Пожре́ ого́нь наме́ти окаянних.

Зачне́ лихи́й в утро́бі зло, мов жінка,
А вро́дить він ома́ну та погибель."

Поча́в тоді Иов, и рече́:

Бага́цько я тако́го чув на світі.
Не так люде́й у ту́зі розважа́ють!

Чи вже скінчи́в твоі жорсто́кі ре́чі?
Звідкіль се ти набра́всь тако́го ду́ху?

Зумів би й я по ва́шому глаго́лать,
Коли́б лиха́ годи́на вас поби́ла;

Знайшо́в би й я що̀ про́ти вас каза́ти,
Зумів би й я хита́ти голово́ю.[1])

Моі уста́ були́ б на сло́во ще́дрі,
И жа́лости було́ б у них до во́лі.

Та що́! слова́ печа́лі не заглу́шять,
Чи пла́чусь я, чи ні, а́ се́рце ни́е.

Знемігся я на си́лах, упада́ю:
Ти ви́губив мою́ коха́ну се́мъю.

Схопи́в мене́ мов харциза́ку зло́го.
Я ввесь изсо́х, и се мій свідок бу́де —
Хто до мене́ гірке́ промо́вить сло́во.

---

[1]) Похи́тування голово́ю розумів Иов так, що воно́ ніби в уболіва́ння ро́бицця, а тим ча́сом чоловік насміха́еццяя.

Жене́ мене́ гнів Бо́жий, розрива́є,[1])
Скріго́че він страше́нними зуба́ми,
И во́рог мій на ме́не о́чі го́стрить.

Роздзя́вили на ме́не я́ру пе́льку,
Уда́рили в лице́ мене́ безче́стям,
И підняли́ одно́ 'дного́ на ме́не.

Госпо́дь мене́ одда́в лихи́м у ру́ки
И попусти́в лука́вим лю́дям по́пуск.

Я ти́хо жив, — посла́в міні турбо́ту,
Вхопи́в мене́ и ростерза́в на шма́ття:
Страше́нному на и́грашку я зда́вся.

Круго́м мене́ літа́ють ёго стріли;
Без жа́лости дару́є сме́ртні ра́ни,
И жо́вч мою́ на зе́млю пролива́є.

Госпо́дь мене́, мов за́мок, розбива́є,
На ме́не він, як во́ін, наступа́є.

Одігся я у шо́рстку волосни́цю,
У пил земни́й втопи́в лице́ с печа́лі.

Від сліз гірки́х черво́ні в ме́не о́чі,
Окри́ло іх покри́вало густе́є.

А все такі́ нема́ в мене́ непра́вди,
И вірою я чи́стий пе́ред Бо́гом.

* *
*

Не закрива́й, ти зе́мле, мое́й кро́ві,
Не заглуша́й плачу́ про відомще́ння!

---

[1]) Поміша́ний ро́зум сумно́го [illegible] тут за одно́ и страше́нний гнів Бо́жий, и воро́жу напа́сть: ки́даєцця від одно́і ду́мки до дру́гоі безпоря́дно.

Бо ще в мене́ свиді́тель є на не́бі,
Засту́пник є в висо́ких високо́стях.

Прия́телі глузу́ють з ме́не в вічі.
Запла́чу ж я гірки́ми пе́ред Бо́гом.

Неха́й мене́ з собо́ю сам розсу́дить,[1])
Як су́дить він людей з людьми́ на світі.

Вбача́ю ж бо кіне́ць моє́і жизні,
Иду́ туди́, звідкіль не ма́є хо́ду.

Зруйно́вано життя́ моє́ на світі,
Пога́шено міні на не́бі со́нце,
Зоста́лася одна́ міні моги́ла.

* * *

Колиб мене́ поки́нули ледачі,
Щоб я іх кривд, змага́ння іх не ба́чив!

О Бо́же! будь зару́кою моє́ю,
Бо нікому руки́ моє́і вда́рить.[2])

Ти се́рце іх закри́в и затума́нив,
Не дай же ім на су́ді перева́ги.

Хто зра́дою прия́телів підхо́дить,
Того́ дітя́м на світі сліпува́ти.

Вони́ з мене́ зробили в людях при́тчу, —
Сміхо́вище, що тількі в вічі плю́нуть.

---

[1]) Розсе́рдившись на лука́вство своіх прия́телів, Иов оберну́всь, у жалібному своєму безголівъі, до Бо́га и про́сить его́ бу́ти судде́ю, дарма́, що тут же вважа́ его своім гони́телем.

[2]) Уда́ривши по ру́ці, да́вано знати, що заруча́вцця за то́го, кого́ вда́рив.

Пригáснуло від тýги моє óко;
Мов та марá, здаєцця моє тіло.

Злякáюцця усі правдиві люде
И закиплять гнівóм на нечестивих.

А прáведний держáтимецця твéрдо,
Удвóє він своюю снагý покріпить.

* *
*

Вернітеся, стривáйте, не втікáйте,[1]
Я доведý, що всі ви безрозýмні.

Я все втеряв, чим сéрце веселилось,
Про щò я дбав, сягáв умóм дaлéко.

Из нóчі ви хотіли день вчинити;
Ваш день такий, як тéмрява нічнáя.[2]

Коли міні зостáлось тільки вмéрти,
Коли вже я послáв собі в могилі,

И мáтірью назвáв сирýю зéмлю,
А хробаків — сестрицями-братáми, —

Якý міні голýбити надію?
И хто ii в житті моім вбачáє?

Пішлá вонá на тóй-світ в преиспóдню,
Коли ще й там знайдý впокій зотлівши!

---

[1]) Иовові приятелі, розсéрдившись, хóчуть єго покинути.

[2]) Иов уважá за дурний розум у своіх приятелів, те, що вони хотіли надáти ёмý якýсь надію в ёгó нещáсті, що вже притьмóм не булó жóдноі надіі.

Почáв тоді Валдáд Совхéйський, и речé:

Колй скінчйш ти вйгадки химéрні,
И нам дасй до тéбе говорйти?

Опáмъятуйсь: чи ми ж тобі звірята,
Німий язйк, що рóзуму не мáє?

Ти сам себé з досáди рвеш за сéрце,
Чи світові спустіти чéрез тéбе,
Чи камъяним переміститись гóрам?

Ні, каганéць у злющого погáсне,
И в кýрені огóнь не запалáє.

Ёгó намéт на віки тьма обийме,
Не здійме він угóру свóго світла.

Ступáтиме ногáми по провáллям,
И зáпадні на стéзці не обійде.

Тенéтами кругóм ёгó обіймуть,
И сілами ловйтимуть, мов звіря.

С підзéмними верівками запáдні
Припрáвлено ёмý на всіх дорóгах.

З усіх сторóн лякáють ёгó стрáхи,
Не знáє злий, кудй ёмý ступйти.

Чигá ёгó голóдная погйбель,
Що-день ёгó руіна назирáє.

Парóдицця у смéрти перворідень,
И погризé ёмý сустáви и жйли.[1])

---

[1]) У семитйцьких поéтівъ бóлесті — дóчки смéрти, а перворідень смéрти — найстрашніща в усіх бóлещів.

Из ти́хого наме́ту ёго́ вхо́плять
И поведу́ть пе́ред царя́ всіх стра́хів.[1])

Ося́деця чужи́й в ёго́ наме́ті,
Ёго́ житло́ засипле з не́ба сірка.

Внизу́ в ёго́ позасиха́ корі́ння,
Вгорі в ёго́ пообтина́ють віти.

Поги́нула на світі ёго́ па́мъять,
Имъя́ ёго́ забу́то в ти́хих се́лах

Из світу в тьму прова́лицця на віки,
И ви́кинуть зміж се́бе ёго́ лю́де.

Не ма́тиме ні ро́ду,ні припло́ду;
Ввесь дім ёго́ уся́ госпо́да ви́мре.

Дале́кий вік здиву́е ёго́ до́ля,
Ёго́ біда́ злякае всіх суча́сних.

Така́ судьба́ лихи́х люде́й на світі,
Таки́й кіне́ць — хто Бо́га забува́е!

Поча́в тоді Иов, и рече́:

Доко́лі вам стужа́ти мою́ ду́шу
И му́чити мене́ леда́чим сло́вом?

Деся́тий раз міні тяжку́ оби́ду
Завдаете́ без сорома́, без глу́зду.

Неха́й и так, неха́й я гріх сподіяв, —
Мій гріх мое, а не чие́ неща́стя.

---

[1]) Плуто́н чи Вельзеву́л у них не справде́шня исто́та а страше́нне тво́риво увображе́ння.

Звідкіль же ви взялй велике прáво,
Мов злóдія картáти мене́ слóвом?

Одýмайтесь: се Бог мене́ обйдив,
Се він мене́ кругóм сітьмй окйнув.

Кричý: „напáсть!“ — ніхтó мене́ не чýє;
Прошý судá — немá судді про мéне.

Загородйв він путь передо мнóю,
И тéмряву на всі стежкй накйнув.

Збагнітував мою́ велйку слáву,
Изня́в з мене́ віне́ць мій осія́нний.

Зо всіх боків житлó моє́ обрýшив;
Як дéрево, надію мою́ вйрвав.

Протй мене́ страшнйм гнівóм палáє,
Тіснйть мене́, мов вóрога лихóго.

Зібрáлися повкй ёгó на мéне,
Верстáючи далéкую дорóгу,
И мій намéт, мов хмáра, обгорнýли.

Братів моіх він оддалйв від мéне,
Розбіглися від мéне мої друзі.

Покйнули мене́ близькі сусіде;
Хто знав мене́, забýв моє́ облйччя.

Чужйй я став и гóстю и служéбці,
Вонй мене́ не знáють, зневажáють.

Зовý слугý — не хóче обізвáтись,
И мýшу я благáти ёгó слóвом.

Жонá моя́ від мéне одвернýлась,
Синів моіх прохáти довелóся.

Погóрджуе недýжнім и дітвóра:
Здіймáюся — вонá сміéцця з мéне.

С ким знавсь, водúвсь, тепéр гидýють мнóю;
Когó любúв — на мéне обернýлись.

Прилúпла вже до кóсті моя́ кóжа,
Зостáвся я из я́слами зубнúми.[1])

Ой змúлуйтесь ви надо мнóю, дрýзі!
Бо вдáрила мене рукá Госпóдня.

Чи вам же слід из Бóгом менé гнáти?
Чи щè моім ви тілом не наілись?

* * *

О, хто б мої словá списáв у кнúгу,
Списáв гіркі и вúрізав на віки!

Хто б вúрізав кинджáлом на гранúті,
И óливом залúв іх на незáбудь![2])

Бо пéвен я, що є за мéне мстúтель,
Що зъявицця колúсь він серéд мúру.

Як візьмецця землéю моє тіло,
Побачý я, побáчу тоді Бóга.[3])

Я сам ёгó вбачáтиму у вічі:
Надіею узріти могó Бóга
Болúть душá, утрóба моя́ тліе.

---

[1]) Се таке прислівъя, — про те, що — все я втеряв; нічóго в мéне не зостáлось цілого.

[2]) Заливáли óливом різьбý на кáмені, щоб булá виднізща.

[3]) Иов уповá, що Бог зійде на зéмлю помстúтись над ёгó напáсниками тоді, як опадé на ёго кóстях тіло.

И скáжете тоді: „Він був неви́нен!“
И прáвдою зассяю перéд вáми.

Побійтеся ж ви Бóга хоч на тóй день,
Бо гнів ёгó мечéм вас покарáє,
Да взнáєте, що прáвда є на світі!

Почáв тоді Сохвáр Минéйський, и речé:

Знайдý ж и я про тéбе слóво в сéрці,
Нехáй вонó не ни́є від досáди.

Тяжки́м менé удáрив ти докóром,
Та дух могó умá менé настáвив.[1])

Хібá сёгó ти не чувáв из рóду,
Що на землі, с почáтку чоловіка,

Безбóжники не дóвго весели́лись,
Пишáлися не дóвго нечести́ві.

Нехáй лихи́й знесéцця хоч до нéба,
Най сягоне́ до хмáри головóю, —

Изчéзне він, мов кал ёгó, без сліду,
Не знáтимуть и місця ёгó люде.

Мов ди́вний сон, из пáмъяти він ви́йде;
Десь дінецця, мов та марá нічнáя.

Диви́лося на ёгó людське óко —
Не бáчити ёгó й осéлі рідній.

---

[1]) Євреі дýмають, що рóзум живé окрóме чоловіка, що Бóжий дух, через рóзум, дає чоловікові знáти тáйни свої.

Тягáтимуть синів ёгó за ёго,
Вертáтиме чужé добрó рукáми.

Гріхи́ ёмý у кості повъідáлись,
И спáтимуть из ним у домовині.

Бо зло булó в ёгó устáх солóдке,
Ховáв ёгó під язикóм лукáвим.

Держáв ёгó, не виплюнув из рóта,
И смакувáв ледáче піднебéнням.

Отрýтою в утрóбі ёмý стáне,
Яд гáспедський по животý роспýстить.
Богáтство він чужé пожéр — и звéргне,
Бо повели́ть Госпóдь ёмý блювáти.
Гадючий яд він вíссав лиходійством —
И гáспедська иззість ёгó отрýта.
Не бáчити ледáчому на світі,
Як молокóм течýть да мéдом ріки.

Оддáсть усé не проглинé чужóго,
Втішáтися не бýде він богáцтвом.

Бо обдирáв убóгого, знущáвся,
Поруйнувáв хати́, та й не постáвляв.
Не знáє він ні нáситу, ні впи́ну,
Ні óщаду — що найдорóжче мáє.

Зажéр усé, нічóго не зістáвив,
Тим рáдощі ёгó корóткі бýдуть.

У пóвняві дознáє недостáтку,
Всі зли́годні підіймýцця на ёгó.
Стривáймо лиш, ось бýде ёмý іжа:
Пішлé ёмý Госпóдь огóнь жерýщий,
И чéрево неси́тому напóвнить.

Колѝ втіче́ від го́строго заліза,
То мідний лук прошиє ёго́ на́скрізь.

Колѝ стрілу́ из тіла свого́ вѝйме,
Блиску́чая в печінку ёго́ влу́чить',
И нападе́ на ёго́ о́страх сме́ртний.

Скарбѝ ёго́ здаду́цця на погѝбель.
Ніхто́ й вогню́ не бу́де роздува́ти,
А пожере́ наме́т ёго́ до нитки.

И вѝявить ёго́ лука́вство не́бо,
И вся земля́ обе́рнецця на ёго́.

Розсѝплюцця надба́ння ёго́ до́му,
Від Бо́жого поче́знуть вонѝ гніву.

Такѝй кінець дає́ Госпо́дь лихо́му,
Таке́ в ёго́ лука́вому наслідця!

Поча́в тоді Иов, и рече́:

Ой слу́хайте ува́жно моє́ сло́во, —
Неха́й хоч се потішить моє́ се́рце.

Ой да́йте ж бо й міні до вас промо́вить,
Тоді изно́в глузу́йте-насміха́йтесь.

Хіба́ мене́ зобидила людѝна?
То як же я терпіти му́шу мо́вчки?

Змірку́йте лиш и се́рцем издрігнітесь,
Уста́ собі руко́ю затуліте.

Поду́маю — и ввесь похолодію,
Затру́сицця від стра́ху моє́ тіло.

Чого́ воно́, що злим на світі до́бре,
Живу́ть, цвіту́ть, вбива́юцця у си́лу?

Кругóм лихи́х іх семъі процвіта́ють,
Іх па́молодь розмно́жуецця лю́бо.

Госпо́да іх не дізнає турбо́ти,
И Бо́жий жезл мина́е окая́нних.

Коро́ви іх прикло́дом звеселя́ють,
И я́ловиць нема́ між іх стада́ми.

Семъя́ у них росте́ мов та ота́ра,
Дітво́ра іх танцює круго́м ста́рших.

З банду́рами, с цимба́лами, с піснями
Сере́д госте́й весе́лих веселя́цця.

У ро́скоші кінча́ють вік щасли́вий,
Вміра́ючи, не му́чацця, не сто́гнуть.

А люде сі від Бо́га одверну́лись:
„Байду́же нам про твій зако́н спасе́нний!

Яка́ кори́сть Всеви́шнёму служи́ти?
Яке́ добро́ з моли́тви чоловіку?"

Хіба́ вони́ не пе́вні в своім щасті
(О, пропади́ лихи́й совіт від ме́не!)

Чи по́часту вида́ли ви, що га́сне
У злющого в наме́ті ёго́ світло,[1])
И що Госпо́дь гніво́м лихи́х кара́е?

Чи по́часту іх вітер, як поло́ву,
И бу́ря, мов соло́му, рве, розно́сить?

---

[1]) Иов бере́ ті самі слова́, що ёго́ ниці прия́телі вжива́ли як страши́ли ёго́ Бо́жою ка́рою на нечести́вих.

Мовляєте: „Скара́ лихи́х на дітях“.
Що̀ діти? ні, неха́й сами́х кара́є,

Щоб ба́чили лихі свою́ руїну,
И напили́сь из ча́ши ёго́ гніву!

Чи стра́шно їм на го́ре се́мъю ки́дать,
Коли́ самі скінчи́ли вік безпе́чно?

* *
*

Та ні, не нам на ро́зум наставля́ти
Того́, хто всіх на високо́стях су́дить.

Оди́н вміра́ у щасті та в роско́шах,
Ні кло́поту, ні ну́жди не дізна́вши.

Хліви́ ёго́ від молока́ пару́ють,
Столи́ ёго погну́лись від мъясиїва.

Други́й вміра́ у ну́жді та в скорбо́ті,
Ні ро́скоши, ні щастя не дізна́вши.

Обо́х земля́ присипле своїм пра́хом,
И хробаки́ обо́м їм тіло вкри́ють.

* *
*

О, зна́ю я, що̀ в вас за та́йні ду́мки,
И за́ що ви мене́ так осуди́ли!

Ви ми́слите: „Де дівся дім тира́нський?
Де той наме́т, що ку́блились ледачі?“

Спита́ли б ви в тих, що шляхи́ верста́ють[1])
Вони́ б свяsту́ вам пра́вду росказа́ли.

---

[1]) Ті лю́де, що верста́ли дале́кі доро́ги, вважа́лись за найдосвідче́нших у правува́нню наро́дом, бо зна́ли, що̀ з ним діється по и́нших зе́млях.

„У день суда́ лихи́й не погиба́є,
И Бо́жий гнів леда́чого мина́є.

Хто пра́ведним допік би ёму́ сло́вом,
Воздав ёму́ за всі ёго́ непра́вди?

С пере́пихом несу́ть ёго́ на ма́рах,
И згорда він из ка́мінню гово́рить.[1])
Легка́ ёму́ земля́ сере́д доли́ни.[2])
Потя́гнуцця слідо́м ёго́ грома́ди,
И бе́з ліку попереди́ли зло́го.“[3])

* * *

Химе́рами мене́ ви розважа́ли,
Проти мене́ у се́рці зло таіли.

Поча́в тоді Єлихва́з Тема́нський, и рече́:

Чи чоловік потрібен на́ що Бо́гу?
Ні, тількі сам собі розу́мний слу́жить.

Щò Бо́гові из щирости твоє́і?
Про щò ёму́ життя́ твоє́ правди́ве?

Чи ду́маєш, що з ляку він кара́є,
Що бу́де він суди́тися с тобо́ю?

Чи є кінець твоій неси́тій зло́сті?
Чи є лічба́ твоім непра́вдам лю́тим?

---

[1]) Се єсть из надгрібка, що на ёму́, Єгипецьким звичаєм, ста́вили стату́ю, а та́кож вирізували на́дписі.

[2]) Був тоді звичай хова́ти ме́ртвих по доли́нах кологородів.

[3]) Розуміти тре́ба тут, що, вбача́ючи сла́ву и бога́цтво нечести́вого, пійдуть лю́де ёго́ слідо́м ку́пами, а скількі було́ тих, що ходи́ли ёго́ ро́бом за пре́жніх ча́сів!

Ти брав заклáд в братів твоіх дарéмно;
Ти з гóлого здіймáв остáнне рáмъя;

Ти не давáв напúтись подорóжнім;
Ти проганяв голóдного від сéбе.

Захóплював потýжний людську зéмлю;
Хто був страшнúй, той панувáв безпéчно.[1])

Вдовúць ні с чим ти одпускáв від сéбе,
И сúроти каліцтва здобувáли.

От чéрез се кругóм тебé запáдні,
Карáєсся ти стрáхом та бідóю.

Сидúш у тьмі, кругóм себé не бáчиш,
Потóпом вод окрúло твою дýшу.

* *
*

Госпóдь живé на небесáх висóких;
На зóрі глянь, як вúсоко возніссяǃ

А ти казáв: „Щò знáтиме Всевúшній?
Чи змóже він кріз тéмряву судúти?

Запъявсь кругóм він хмáрами густúми,
И тількі знай небéсний круг обхóдить.“

Держúсся ти старóго беззакóнства,
Ти дýмаєш, як дýмали погáнці,

Що знéсені з землі до чоловіка,
И кóрінь іх водá повиривáла.[2])

Мовляли бо: „Не хóчем ёгó знáти:
Щò змóже нам зробúти Всемогýщий?“

---

[1]) Єлихвáз дорекáє сим Иóва черéз те, що він, яко суддя, мýсів був не давáти беззакóнним пóпуску.

[2]) Спóминка про всегосвітній потóп.

А він же то намножив їм господи...
О, пропади совіт лихих від мене!

Руїна їх возвеселить правдивих,
Сміятися з них будуть неповинні:

„Погинули без сліду наші злюки,
Пожер огонь неправе їх надбання.“

* *
*

Вернися знов до Бога, и спасесся,
И вернецця до тебе щасна доля.

Прийми з ёго пречистих уст науку,
Слова ёго сховай у щирім серці.

Устанеш знов, як вернесся до Бога
Та проженеш з намету свого кривду.

Повикидай скарби свої на смітник,
И золото повисипай у воду.

Тобі Господь великим скарбом буде,
Небесний царь — горою сріблявою.

И будеш ти у мирі з Всемогущим,
Без трепету зведеш на ёго очі.

Прохатимеш — и він тебе почує,
Сповниш ёму святиї обітниці.

Задумаеш — и все тобі удасця,
Світитиме на стезці твоїй світом.

У смирності, ти вгору вознесесся:
Щастить Господь — хто очі потупляє.

Спасецця й той, хто провинив у Бога,
Спасецця він твоєю чистотою.

Почáв тоді Иов, и речé:

Ще рáз менé осýджено за слёзи,
А щò вонú протú моéі мýки!

* * *

Колúб міні знайтú осéлю Бóжу,
И до ёгó престóлу доступúтись,

Тоді б ёмý все ділó моé вúвів,
Устá б моі я спóвнив оправдáнням.

Нехáй би він збивáв менé словáми, —
Дознáвся б я, якá у ёго дýмка.

Замісь тогó, щоб сúлою лякáти,
Нехáй би він принúкнув трóхи ýхом.

Тоді б узнáв, якá у прáвди смілость,
И перестáв менé судóм тіснúти.

Та щò ж! пійдý на схід — ёгó не мáє;
На зáході шукáю — не знахóджу.

Чи, мóже, він на півночі? — не бáчу;
Чи в глибинях полýдня? — не заглéджу.

Бо знáє він мою безвúнну сóвість:[1])
Як зóлото я з гóрну в ёго вúйду.

Моя ногá ёгó слідóм ходúла,
З ёгó путя я не звертáв нікóли,

Не хúбив я протú ёгó закóну,
Ёгó словá ховáв у щúрім сéрці.

---

[1]) Иов, в велúкоі скорбóти, дýмає, що Бог від ёгó ховáєцця затим, що колúб вúслухав ёгó оправдáння, то мýсів би вернýти ёмý прéжню лáску.

Так хоче він, то хто ж ёму розрáє?
Надýмався -- и зрóбить щò замислив.

Спевни́ть усé, що вирік прóти мéне,
А мóже вже и йнша в ёго дýмка.

Тим я боюсь у вічі ёмý глянуть.
Подýмаю — и страх менé обійме.

Він дав міні знарóшне сéрце мляве,
Знарóшне він лякáє менé стрáхом,

Щоб тьма менé на віки не пожéрла,
И встереглáсь моя́ душá від згýби.

* *
*

Чомý Госпóдь так не спорядить чáсу,
Щоб день судá ёгó на світі знáли?

Заглáджують безбóжники грянйці,[1])
И крáдений товáр пасýть безпéчно.

Сиріцького ослá женýть у вьюках,
Берýть в заклáд волá удовинóго.

Убóгого зневóлюють звертáти,
Ховáюцця від них безсильні люде.

Пригнічені — мов у степý онáгрі:
Удóсвіта встають шукáти пищі,
Годýє стéп голóдну іх дітвóру.

Вони свій хліб у полі зажинáють,
И виногрáд в лихóго пáна крáдуть.

---

[1]) Між йншим злом, якé чинйли тóді мóжні люде, закóпували вони мéжі и переносили грянйчні знаки, а вбóгі люде не зосмілювались іх позивáти.

Як день, так ніч, без рямъя на хребтині,
Від холоду не мають чим окритись,

У горах їх дощами пробиває,
До камення притулюцця тілом.[1])

Харцизники! воні в заклад від лоня
Беруть дітей у матері-вдовиці.

Кого воні до нитки обідрали —
Голоднії важкі снопи ім носять,

Видавлюють оливу з їх оливок,
И виноград ім давлять на тіце серце.

* *
*

Из городів встає під небо лемент,
Вміраючи про відомщення просять, —
И Богові про людський плач байдуже.

А є такі, що ненавидять світло,[2])
Цураюцця освіченого шляху,
И стежками Господніми не ходять.

Перед світом устане розбишака,
Убогого, безсильного вбиває,
И поночі блукає злодіяка.

Перелюбець смерком свого чигає:
„Ніхто мене під вечір не пізнає“, —
И на лице покривало накине.

А ті в доми під темну ніч улазять,
А в день сидять по ямах поховавшись,
Не знаючи, яке у Бога сонце.

---

[1]) Щоб закрити хоч частину свого тіла.
[2]) Говорить про тих злочинців, що не в день, а вночі коять лихо.

Бо ра́нок ім — мов сме́ртна тьма, погибель;
Поба́чивши, що світ, дрі́жять від стра́ху.

Ле́гкі вони́, мов тріска се́ред хвилі,
Проклята іх на світі займанщи́на,
Не зна́тимуть доро́ги садово́і.[1])

* *
*

Як снігова́ вода́ від спе́ки со́хне,
Так пожере́ могила нечести́вих.

Забу́де іх те ло́ня, що пести́ло;
Роба́цтво іх обійме під земле́ю;

Ніхто́ про них не спогада́є любо;
Мов де́рево розбите, вони́ бу́дуть.

Що на́падом бездітню пожира́ють[2])
И о̀щаду не чи́нять удови́ці.

А все такі іх Бог держи́ть на світі,
И підійма́, як жизні вже не ча́ють.

Дає́ Господь ім пе́вність и безпе́чність,
Його́ рука́ над ними простягла́ся.

Хоч мруть вони́, та посере́д роско́шів,
Хоч па́дають, да як усе́ на світі.
Іх зрізують, як спілий ко́лос в по́лі.

Неха́й же хто дока́же, що я хиблю,
И річ мою у нівець переве́рне.

---

[1]) Від степово́і волоки́ти, того́ бедуінства, не пере́йдуть ніко́ли до стате́чного по́биту культу́рнего.

[2]) Як нема́ в удови́ діте́й, то нікому іі й обороня́ти. Се вже була́ найбеззащитніща исто́та в ті тяжкі ча́си.

Почáв тоді Валдáд Савхéйський, и речé:

Страшний Госпóдь потýгою своéю,[1])
Він твóрить мир на висотáх небéсних.[2])
Хто вóінство ёгó злічúти мóже?
И на когó не лléцця світ Госпóдень?
То хто ж би зміг оправитись у Бóга,
Жінóцький син — очúститись у ёго?
И місяць сам не ясен пéред Бóгом,
В очáх ёгó и зóрі не блискýчі;
То як же б то червяк той стáвся чúстим,
Той чоловік, той прах, та гниль нікчéмня!

Почáв тоді Иов, и речé:

О, як же ти безсúльного піддéржав!
Підпéр есú правúцю слабовúту!
Як тéмного навів на дóбрий рóзум,
Премýдрістю зарятувáв невдáху!
До кóго ти звертáєш своє слóво?
И чиї се дух устá твоі подвúгнув?[3])

[1]) Вбачáючи Валдáд, що не перемóже Иóвого нарекáння, хóче ёмý довестú, що безýмно добивáтись аж до престóлу Бóжого, и звичáйним рóбом прославляє Бóжу потýжність.

[2]) Між небéсними сúлами.

[3]) Насміявшись над мизèрним рóзумом Валдáдовим, Иов сам роскúнув перед ним пúшну картúну Госпóднёго велúччя. Се в ті чáси булá звичайна матéрия повáжноі розмóви, и кóжен, як умів, силкувáвсь вúявити Бóжу сúлу и прáвду.

Он ве́летні, и ті по під моря́ми,
Під тво́ривом морськи́м дріжя́ть від стра́ху.[1])

Без по́кришки у Бо́га преиспо́дня,
Безо́дню він як на доло́ні ба́чить.

В поро́жняві він роспросто́рив сівер,
Ні на чому́ важку́ повісив зе́млю.

Звелів вода́м згрома́дитись на хма́рах,
И ваготи́ не чу́ють, не порву́цця.

Завішує лице́ свого́ престо́лу,
Насу́пивши попе́ред єго ту́чі.

Оче́ркує вели́кий круг на во́дах
Там, де зоря́ гряни́чицця из тьмо́ю.[2])

Підва́лини небе́сного черто́гу
Хита́юцця, як запала́є гнівом.

Він силою коли́ше си́нє мо́ре,
И му́дрістю драко́на побива́є.[3])

Дихне́ Господь — и вияснницця не́бо,
Сягне Святи́й — и создаюцця зо́рі.

С крае́чку ми вбача́єм єго́ тво́ри,
Відалеки́ зачу́ли єго́ пра́цю:
Хто зміг би грім єго́ поту́ги чу́ти?

---

[1]) Нага́дує на якийся пере́каз про вою́ва́ння ве́летнів (тита́нів) з Бо́гом. Таки́й пере́каз ми зна́єм о про Ме́ртве мо́ре, що ніби під єго́ во́дами сидя́ть ве́летні за бунтува́ння проти Бо́га.

[2]) Тоді ду́мали, що земля́ навкруги́ обли́та во́дами так би як от кру́гле віко, або́ покотёло.

[3]) Читай ст. 7 при́писку 2.

Почáв знов Иов, и речé:

Божýся тим, хто наступúв на мéне,
И хто менé гіркóю напувáє:

Покú в менé у тілі є дихáння
И жúзні дух Госпóдень менé двúже,[1])

Мої устá лукáвого не скáжуть,
И мій язúк непрáвди не промóвить.

До віку вас правдúвими не взнáю,
Невúнности моєї не зречýся.

Узя́вся я и бýду боронúтись,
Бо вся́кий день творúв я Бóжу прáвду.

* * *

Нехáй же хто лихúх моїх осýдить,
Напáсників повéрне в виновáцтво:

Якá у нúх зостáнецця надія,
Колú Госпóдь ім нúтку переріже?

Чи до плачý їх ýхо він прихúлить,
Як їх побъé годúна нещаслúва?
Чи зве лихúй з одрáдою Благóго,
Чи мóлицця з надією Святóму?

Я вас навчý, як Бóга розуміти,
Відкрúю вам святі ёгó присýди.

---

[1]) Иов повертáє проти своїх осýдників ті сáмі устáнови Бóжої прáвди, що вонú ёгó лякáли нúми. Він думáє, що Бог карáє тільки злих, а він, а ёго приятелі злі. Він уповáє (читáй ст. 42. припúску 3.) а ёгó приятелям ні на щó вповáли.

Вбача́ли ви своіми іх очи́ма;
И на́ що б вам пусте́ ригáти слóво?

Ось щò суди́в Госпóдь лукáвим людям,
Ось щò Святи́й готу́є беззакóнним.

Сини́ у них росту́ть під меч крівáвий,
Уну́ки іх у-пóвні жить не бу́дуть.

Челядників іх ви́губить помірья,
И вдóви іх слёзáми не заплáчуть.

Неха́й сріблá намнóжять, як полóви,
А су́платтся надбáють пóвні скри́ні, —

Одя́гнуцця у ту одéжу прáві,
Поділяцця гроши́ма непорóчні.

Буди́нки в них — мов капшучки́ у мóлі,
Збудóвані так міцно, як катря́га.

Богáтими засну́ть вони́ в остáння:
Прокинуцця — мов сон усé почéзло!

Мов, той потóп, обíйме страх ледáчих,
И ви́хорь іх серéд ночі підхóпить.

Хуртóвина зі схóду на іх на́йде,
И ви́мете из місця іх як сміття.

Госпóдь що-день пускáє на них стріли,
Від пóстраху, від грізьби стуманіють.

Сплеснé нарóд рукáми на руіні,
И свистом іх поги́бель повитáє.

* *
*

Знахóдимо в землі сріблячі жи́ли,
И зóлото знайшóвши очищáєм.

З землі копа́ть залізо ми умієм
И с ка́меня черво́ну мідь топи́ти.

Освічуєм підзе́мні глибоко́сті,
Розгля́дуєм каміння с каганця́ми,
И сме́ртна тінь від нас іх не закри́є.

Копа́ємо прохо́ди під земле́ю;
Людська́ нога́ там з ро́ду не ступа́ла.
Виси́ть вона́ дале́ко від осе́лі.

Оця́ земля́, що хлібом нас году́є,
В сере́дині огня́ми вся пори́та.

В камінні там виво́дяцця сахви́ри,
И зо́лото лежи́ть піско́м блиску́чим.

Путя́ туди́ не зна́є хи́же пта́ство,
Не зазирне́ и ра́ріг туди́ о́ком.

Дубрівнеє звіръя́ там не бува́ло,
Леви́ного там не поба́чиш сліду.

До са́мого грани́ту ми дохо́дим,
И ру́шимо підо́шву гір висо́ких.

Прору́буєм кана́ви в щирім ка́мні,
Вбача́ємо сокро́вища очи́ма.

Умієьо прото́чини гати́ти,
И схо́ване на Бо́жий світ явля́ти.

А де знайти́ премудрости бога́цтво?
Де ро́зуму свято́го дошука́тись?

Ніхто́ б йому́ ціни не вмів зложи́ти:
Нема́ його́ на світі між живи́ми.

Спита́ємо в безо́дні, — „Ні, не ма́ю!“
Спита́ємо у мо́ря, — „Ні, не зна́ю!“

За зо́лото прему́дрости не ку́пиш,
И ро́зуму за гро́ші не здобу́деш.
Не продають за зо́лото Охви́рське,
За дорогі они́хи та сахви́ри.
Ні з зо́лотом, ні с кришталем рівня́ти
Прему́дрости, хто б мав іі, не бу́де.
Проти́ іі ніщо́ кора́лі до́брі,
И пе́рлами іі не оціни́ти.
Шкода́ іі с топа́зами рівня́ти
И на вагу́ из щи́рим зла́том кла́сти.
Звідкіль вона́ прихо́дить, ся прему́дрість,
И як знайти́, де ро́зум пробува́є?
Не ба́чили іі людськиі о́чі,
Не зу́здріло іі й небе́сне пта́ство.
Одна́ труна́ та смерть гово́рять сти́ха:
„Чува́ли ми, як ре́чено про не́і.“
Госпо́дь оди́н шляхи́ до не́і зна́є,
Він зна́є, де прему́дрість пробува́є.
Бо ди́вицця аж у кінці земни́і,
Вбача́є все, що̀ дієцця під не́бом.
Як він держи́ть вітри́ у рівнова́зі,
И міряє ваго́ю бу́рні во́ди,
Як подає́ доща́м своі зако́ни,
Визна́чує доро́гу блискави́цям, —
Тоді вона́ в ёго́ перед очи́ма,
Тоді іі він тво́рить, озира́є,
И го́лосом ясу́є чоловіку:
„Госпо́день страх — оце́ свята́ прему́дрість.
Цура́йся зла — оце́ правди́вий ро́зум.“

Почáв тоді Иов, и речé:

О, хто б менé зробúв такúм, як був я,
Тоді, як Бог дививсь на мéне з нéба,

Як він світúв на мéне своім світлом
И розганяв темнóту крýгом мéне, —

Такúм, як був я в цвіті мóго віку,
Як Бог витáв по над моім намéтом,

Як був Госпóдь нщé благúй до мéне,
Кругóм менé синú мої сиділи,

Як я топúв у мáслі мої нóги
И с кáменя точúв олію дóбру,

Як я ходúв из хýтора у гóрод
И засідáв серéд громáдських мýжів!

Ховáлося від мéне парубóцтво,
Старі дідú стояли повставáвши.

Князі язúк держáли за зубáми,
Устá собі рукáми закривáли,

И замірáв у дýків зúчний гóлос,
И прилипáв язúк до іх гортáні.

Бо хто чувáв про мéне, славослóвив,
А хтó вбачáв, хвалúв мою потýгу.

Я визволяв нещáсних из тіснóти,
Обороняв сиріт безоборóнних.

Благословляв менé хто мáрно гúнув,
И вдовинé возвеселяв я сéрце.

Невúнностю як шáтами вкривáвся,
И прáвдою як цáрством величáвся.

Сліпо́му був на сте́зці я очи́ма,
Нога́ми був безно́гому каліці.

За ба́тька був убо́гим, безприхи́льним,
И розбіра́в я діло чужозе́мця.

Я че́люсті трощи́в лихій непра́вді,
И віднімав з зубів у не́і здо́бич.

Я говори́в: „Умру́ в гнізді зати́шнім,[1])
И в ста́рості лічи́ть года́ забу́ду.

Купа́юцця в воді мої коріння,
Між листями в мене́ ночу́ють ро́си.

Моя́ хвала́ раз по́ раз процвіта́є,
Міцніє лук в моїй руці поту́жній."

Від ме́не всі пора́ди дожида́ли,
И слу́хали мого̀ глаго́лу мо́вчки.

Проти́ мене́ ніхто́ не озива́вся,
Мої слова́ масти́ли людям ду́шу.

Як ни́ва жде дощу́ серед засу́хи,
Так жда́ли всі, поки́ я покажу́ся.

Я був дощем серед сухо́го літа,
Вони́ в мене́ шука́ли прохоло́ди.

Вони́ мене́, як до́щику, жада́ли,
Уста́ свої, мов скиба, відкрива́ли.

Як усміхну́сь, оча́м не довіря́ють,
И ся́єво лиця́ мого́ збіра́ють.

Куди́ прийду́, на по́куті сіда́ю,
Мов царь сиджу́, серед людей ору́жніх,
Серед сиріт — пора́дник и засту́пник.

---

[1]) Се єсть — у добрі та в щасті, серед рідної семьї.

Тепе́р же я — сміхо́вище в моло́дших,
Чиіх батьків я на́рівні не ста́вив
С пасту́шими соба́ками моіми.

Про щò міні здали́сь нікче́мні ру́ки[1])
Недо́ростків, що ме́рли молоди́ми —

Від го́лоду, від зли́днів и скита́ння
Серед степів безвідніх и безхлібних
По мовчязни́м, зане́дбаним пусти́ням, —

Що ли́стями живи́лись молоди́ми,
Корінням сири́ми годува́лись?

З осе́лі іх, мов звіря́, проганя́ють,
Кричя́ть на них, нена́че на злодіів.

Живу́ть вони́ по я́мах та байра́ках,
Між ске́лями, в пече́рах сумови́тих.

Рика́ння іх в чагарнякáх чува́ти,
Кача́юцця в гая́х поміж кущáми.

Сини́ батьків безу́мних и безсла́вних,
Що про́гнано кия́ми з між наро́ду.

И я тепе́р на при́співки ім зда́вся,
На ви́гадки мизе́рним знадоби́вся!

Вони́ мене́ з огидою мина́ють,
И плю́нути у вічі не боя́цця.

---

[1]) У всёму́, щò йде за сим сло́вом, Иов прирівнює батьків своіх осу́дників до цига́н таме́шніх. Волочи́лось тоді коло Палести́ни яке́сь мизерне ко́дло, слабоси́льне и таке́ зледащіле, що лю́де не хотіли прийма́ти ёго до́ найни́жчих послу́гъ у господа́рстві. Оста́тки сёго ко́дла ви́мерли з го́лоду по узграни́чъях Палести́нських.

Немáє в них ні міри, ні звичáю,
Знялй з себé оброть передо мнóю.

Мизéрники встають на мéне спрáва,[1])
Підкóпують мої безвинні нóги,
Проклáдують дорóги свої злюці.[2])

Мої стежкй псують, переривáють,
Навáжились гуртóм менé згубити.
Хто ж бýде ім на пóміч помагáти ?

Ламáюцця мов у пролóм замкóвий,
Потýжніють руїною моєю.

Обняв менé великий страх и трéпет;
Достáток мій мов бýря розімчáла,
И зникнула, мов хмáра, щáсна дóля.

*   *
*

Тепéр моя душá слёзáми ллéцця,
Злидéнні дні менé опанувáли.

Німáя ніч гризé недýжні кóсті,
Не спит хробáк, що въіся міні в сéрце.

Від бóлести изсóхло моє тіло,
И, мов тіснá одéжа, менé стисло.

У грязь менé повéргнув Всемогýщий,
Змішáвся я из пóпелом и прáхом.

Молю ёгó, а він менé не чýє;
Вклоняюся, а він менé не бáчить.

---

[1]) Се єсть щоб докáзувати на суді. Докáжчик станови́вся спрáва в винувáтця.

[2]) Він себé вважáє за облóженого в зáмку від неприятеля,

Ти, Гóсподи, зробúвсь немилосéрдним,
Тіснúш менé потýгою твоéю.

Підня́в менé на крúла твогó вітру,
И ростопúв дихáнням твоім бýрним.

Бо знáю я — ведéш менé на тóй світ,
Де зійдуцця всі лю́де в однý кýпу.

* *
*

Шкодá мольбú! він простягá правúцю,
Плачý могó и лéменту не чýе.

Якá ж корúсть, що я втішáв нещáсних,
И вболівáв над дóлею убóгих?

Я щастя ждав — на злúгодні здобýвся;
Я світу ждав — у тéмряві зістáвся.

Болúть-кипúть гіркá моя́ утрóба,
Гнітé менé годúна нещаслúва.

Счорнів, змарнів, та не од вітру й сóнця,
Серéд людéй кричý, на нóги зня́вшись.

Я брáтом став худóму сіромáнцю
И стрóвусам, що квúлять по пустúні.

Попáдалась шматкáми моя́ кóжа,
Кісткú мої від жáру погоріли.

Не пісня, плач в моіх бандýрніх стрýнах,
Моя́ сурмá по мéртвому голóсить.

* *
*

Умóвився з моіми я очúма:
На дівчиву дивúтися не вáжусь.

(Якý Госпóдь пішлé на менé кáру?
Якá моя́ від ёго бýде дóля?

Хібá за гріх не стáнецця руїна,
Не стáнецця погúбель за непрáвду?

Хібá Господь моїх ступнів не лічить,
И не вважá, кудú я обернýся?)

Колú я йшов дорóгою омáни,
Колú ногá моя́ ступáла крúво,

(О, зваж менé на прáведній важнúці,
И подивúсь, якá моя́ правдúвість!)

Колú звернýв я с прóстої дорóги
И согрішáв так сéрцем, як очúма,[1])

Колú в менé булú нечúсті рýки, —
Нехáй чужі пожнýть щò я посіяв,
И на землі погúбне ввесь мій кóрінь!

Колú шалів я від очéй жінóчих,
И нітився в сусіда під дверúма,[2])

Нехáй моя́ женá впадé в невóлю,
Най стáнецця утіхою чужóю.

Бо се винá страшéнна из страшéнних,
По всій землі карáють її сýдді.

Се — пóломъя, що пожирá до крúхти
И розоря́ людúну до остáнку.

Колú рабá могó абó рабúню
Я пригнітáв, придáвлював на сýді;

---

1) Се єсть: Колú, замісь тóго, щоб ийтú по закóну Бóжому, я йшóв за грішними очúма.

2) Дожидáвсь пóки вúйде чужá женá, щоб учинúти перéлюбство.

(Я міркува́в: А щò, як Бог озве́цця,
И нам обо́м звелить на су́ді ста́ти?

Хіба́ не він созда́в раба́ и па́на?
Хіба́ не він зача́в обо́х в утро́бі?)

Колú я гнав убо́гого від се́бе,
И не вважа́в на слёзи удовúці;

Колú я хліб іда́в не поділúвши,
И сирота́ у ме́не не кормúвся;

(Из ма́лечку я був сиріцьким ба́тьком,
Від ма́тері — проводире́м удо́вам)

Колú кого́ вбача́в я без оде́жі,
На хо́лоді та на доще́ в бідо́ті,

И не зодіг ёго́ з мого́ доста́тку,
Щоб дякував міні у се́рці мо́вчки;

Колú підняв я ру́ку на приблу́ду,
Надіючись на судову́ підмо́гу:

Неха́й плече́ покúне мою́ ру́ку,
Неха́й рука́ оддiлицця від ліктя!

Ні, я боявсь Свято́го прогнівúти,
Я знав свою мизе́рність пе́ред Бо́гом.

Колú я клав на зо́лото надію
И говорúв: „На те́бе упова́ю“;

Колú моім бога́цтвом я втіша́вся
И по́внею мое́ю веселúвся;

Колú вбача́в я со́нце в ёго́ сла́ві,
Чи місяця — як він пливе́-сняе́,

И похитнувсь у вірі перед Богом,
Уста мої затулював рукою;[1])

(Се гріх ище великий, несказанний,
Я б сим гріхом від Бога відступився)

Коли втішавсь ворожим я нещастям,
Коли я був щасливий чужим лихом;

Коли я кляв мого врага прокліном,
И согрішив, бажавши ёму смерти;

Коли знайти такого було можна,
Щоб до схочу у мене не наівся;

(Ніхто в мене не спав під голим небом,
Захожому я відчиняв ворота)

Коли я так, як роблять грішні люде,
Ховав гріхи в таємній своій думці;

Коли не смів явитись серед ради,
Боявшися громадськоі зневаги,
И замикавсь, ховаючись в господі;

Нехай подасть хто чує моє слово,[2])
Я підпишу на суді оправдання,
Та щоб и він скрепив свої доказі!

---

[1]) Нагадує про боготворення небесних світил, що густо бувало того поміж Орабами.

[2]) Иов перериває своє слово, щоб объявити, що він готов підписати все щò говорить; тількі бажає, щоб и ёго докажчик, Господь Бог, вробив те ж саме. Звичай писаного правування був у Єгипті, як се знаємо в Диодора Сицилійського, I, 75.

Носитиму я на плечі цидýлу,[1])
На голові — мов диадéму чéсну;

Злічý ступні мої перéд суддéю,
Я приступлю мов царь до ёго згóрда)

Колú земля́ моя́ кричúть від мéне
И бóрозни мої слёзáми ллю́цця;

Колú я ів її врожáй без плáти,
Одня́вши в тих, що тя́жко працювáли:

Нехáй міні, замісь пшенúці, тéрен,
А бодякú замісь ячмéню рóдять.

[Тут кінчáюцця Иовові рéчі.]

И перестáли трі приятелі Иовові одвітувáти ёмý, бо він затя́вся на своїй прáведності. Загорівсь тоді гнівóм Єливýс[2]), син Варахúйлів, Вузúтянин,[3]) из рóду Рамóвого[4]) загорівсь він перш проти Иова, що він хóче оправдúти свою прáведність перед Бóгом; загорівсь він тáкож и проти ёгó трёх приятелів, що вонú не зуміли гарáзд ёмý одвітувáти, а тим чáсом осудúли ёгó. Не мóжна булó Єливýсові аж и дóсі одвітувáти Иову, бо úнші бесідники булú стáрші за ёгó. Як же побá-

[1]) Се єсть: Не боюсь я, щоб щò через те виявилось; я тим пишáтимусь.

[2]) Про сёгó бéсідника не прописано в прóлові; и в епилóві тáкож немá про ёгó спóминки. З еёгó як и з дé-чого úншого доровумівáємось, що все ёгó слóво приписане в поéмі навпóслі, кимсь úншим, а не áвтором.

[3]) Плéмъя в камъяній Орáвиї.

[4]) Про такúй рід нідé úнде не споминáєцця.

чив, що воній вже не знають, щò казати, тоді він розгарячивсь велико.

И почав Єливус, син Варахийлів, Вузитянин, и рече:

Я молодий, ви всі від мене старші,
Тим я боявсь из словом виривáтись.
Не смів я вам щò думав зъясувати.

Я міркував: „Нехай говорить времъя,
Нехай старі премудрість виявляють.

Та щò ж, коли премудрість — дар Господень,[1])
И розум нам дає дихання Боже!

Не всі старі премудрости доходять,
Не сивина на світі праву творить.

Оттим же то до вас я обізвуся:
Послухайте, яка у мене думка.
Я вислухав усі розмови ваші,
Я нахиляв ґ бесéді вашій ухо,
Аж поки ви й ощадок зачерпнули.

Я йшов у слід за кожним вашим словом;
Тепер скажу: Ви Иова не збили,
Не вміли ви ёму одвітувати.

Не говоріть, що він — „жива премудрість,
Хіба сам Бог ёго переговорить!“

Хоч він до вас, не до мене глаголав,
Та я ёму зумію відказати.

* *
*

---

[1]) Євреі думали, що всяка сила в чоловіка, чи то в тілі, чи то в душі, берéцця від Божого дихання.

Зумилися! всі четверо замовкли,
Проти мене ні слова не пробовкнуть.

Я довго ждав, поки вони скінчають,
Зупиняцця, усе переговорять.

Скажу ж и я, які у мене мислі,
Відкрию й я, що знаю й розумію.

Уста мої исповнені словами,
Не змістиццяу мене дух у грудях.

Як винний міх, я повен, повен словом;
Як молоде вино, воно шумує.

Не мушу я мовчати перед вами,
Нехай міні полегшає на серці.

Не подивлюсь, не вважу ні на кого,
Леститися ні до кого не буду.

Не вмію я підходити, виляти, —
Скарай мене Господь за нице слово!

*   *
*

Ти, Иове, послухай мого слова,
И нахили до мене своє ухо.

Мої уста до тебе обізвуцця,
И мій язик до тебе возглаголе.

Слова мої всю правду тобі скажуть;
Що в серці є, не затаю нічого.

Создав мене Господень дух премудрий,
Живить мене Всевишнього дихання.

Коли снага, відкажеш міні потім;
Надумайся и будь напоготові.

Обидва ми в очáх у Бóга рівні:
Менé й тебé він виліпив из глйни.

Тобі менé вже нічого лякáтись,
Бо сйлою на тéбе не налях‍у.[1])

*   *
*

Ти говорйв у слух моéго ýха,
Ищé й тепéр твоі словá я чýю:

„Невйнен я, не грішен перед Бóгом,
Немá в менé непрáвди ні пилйни.

Госпóдь шукá за щò менé скарáти,
Мов вóрога, тіснйть менé могýщий.

Закóвує в кайдáни мої нóги
И всі ступні очйма назирáє.“

Скажý тобі, що ти в сёмý непрáвий,
Бо вйще він усіх людéй на світі.

Шкодá тобі на ёго жалкувáти:
Щò твóрить він, то знáє сам для чóго.

Говóрить він одним до чоловіка,
Або й двомá (та людям те байдýже):

Раз через сни и прйвиддя ночнйі
Ув óбляги, як люде на спочйвок
Розійдуцця и всі позасипáють.

У ту добý він ýхо чоловіку
Відтýлює и промовлé словáми.

---

[1]) Се — проти тогó слóва Иового, що Бог не дає ёмý говорйти, залякуючи ёгó своéю сйлою, и що не рівнé правувáння між ним и Гóсподом Бóгом, яко слабосйльного с потýжним.

З ледáчого путя́ ёгó звертáе,
И гóрдощі, ненáче бóлесть, лічить,

Щоб він не впав у я́му беззакóнну
И остерігсь від лу́ка нечести́вих.

Удру́ге знов — через тяжкі неду́ги,
Через страшну́ ломóту на постéлі.

Цурáецця тоді люди́на хліба,
Від лáсощів одвéрнецця солóдких.

Опáдуе на чоловіку тіло,
Ссихáюцця в ёгó костя́х сустáви.

Ступáе він ногóю в домови́ну,
И жизнь ёгó — в рукáх у безпощáдних.[1])

Колú ж зъеднá він я́нголя на нéбі,
Из тих истóт, що бéзліч їх у Бóга,
И той ёгó настáвить, щò робúти, —

Огля́нецця на ёгó Бог и скáже:
„Зостáв ёгó, нехáй живé на світі,
Бо він міні подáв за сéбе ви́куп.“

И знóв тоді зассяе свіже тіло,
И вéрнуцця до ёгó молодóщі.

Він мóлицця — и чу́е Бог молúтву,
Лицéм своїм ёгó возвеселя́е,
И прáведність смирéнному вертáе.

Тоді благúй співáе між нарóдом:
„Я согрішúв, я покривúв душéю,
И не скарáв менé Госпóдь жорстóко:

---

[1]) Янголів, що неощáджують кóго звелúть Госпóдь покарáти.

Не допустúв зійтú у преиспóдню,
И дав міні нищé свій світ вбачáти.“

Оттáк Господь ощáджуе людину
По два, по трі и по чотúрі рáзи,

Не даючи ёмý в гріхáх умéрти,
И держачú на світі між живúми.

* * *

Ти, Иове, збагни правдúве слóво,
Мовчú та диш, я бýду говорúти.

Колú ж якé ти мáеш оправдáння,
То говорú, очúсти свою прáвду.

Як же немá, то слýхай менé мóвчки,
Настáвлю я тебé на дóбрий рóзум.

Почáв знов Єливýс, и речé:

Премýдриі, слухáйте мóго слóва!
Учéниі настáвте своé ýхо!

Бо ми словá так слýхом розбірáем,
Як язикóм смакýем всяку іжу.

Старáймося знайтú на світі прáвду,
Вишýкуймо щò е між нáми дóбре.

„Невúнен я“, промóвив з гóря Иов.
„Господь менé на суд не допускáе.

Що обізвýсь, то завдають непрáвду;
Не согрішúв, а мýчусь и болію.“

Якúй же бо сей Иов собі вдáвся,
Що він хулý так пье, ненáче вóду!

Товáришить з безбóжниками злúми,
И накладá з ледáчим окаянством.

Бо говорúв: „На щò міні здалóся,
Що я ходúв Господніми путями?

Послýхайте менé, розýмні люде:
У Гóспода неправди не бувáе,
Всевúшній нас кривúм судóм не сýдить.

Усякому дае він по заслузі;
Щò заслужúв, те бýдеш и приймáти.

Ні, ні, Госпóдь не заподіе злóго,
И с прóстого не врóбить він кривóго.

Хто дав ёмý у дéржаву всю зéмлю?
Хто дав ёмý орýдувати світом?

Колú б Святúй не слýхав свóго сéрця,
Колú б зібрáв до сéбе все дихáння,

То зáраз би усяка тварь погúбла,
И чоловік узявся б мéртвим прáхом.

Хто мáе ум, той слýхай мóго слóва,
И нахилú до мéне чуйне ýхо.
Чи вдéржав би Госпóдь без прáвди зéмлю?
Ти вáжисся могýщого судúти,
Що до царів речé: „Ви харцизяки!“
А до князів глагóле: „Людоіди!“
Не дúвицця на знáних и велúких,
Не дúвицця на вбóгих и багáтих,
Бо всі вонú — ёгó рукú создáння.

Серéд ночі тирáни погибáють;
Встае нарóд, дивýецця щò стáлось,
Чия рукá могýщого вхопúла?

Господь з небес усіх нас назирає,
И всі ступні, всі думки наші бачить.

Нема ні тьми, ні схованки такоі,
Щоб заховавсь ледачий з своім ділом

Не довгий час розвідує Всевишній,
Щоб нас судом правдивим осудити.

Без розвідок могущого вбиває,
И иншого на ёго місце ставить.

Бо знає він, в чому хто провинився,
И поночі[1]) карає нечестивих.

Потужного як харцизяку губить
Серед людей, що дивляцця на ёго.

Бо Господа покинувши, забувши
И заповідь святую занедбавши,

Безбожники пригнічують нещасних,
И криком іх всю землю исповняють.

Чи милує, то хто ёму розрає?
Чи грішного карає — хто заступить?

Карає він и царства и престоли,
Щоб зупинить неправе панування,
И визволить народ ис під кормиги.

Чи сей лихий озвався так до Бога:
„Ти покарав — не буду більш грішити;

Яви міні чого не зрозумію;
Я согрішив, удруге стерегтимусь“?[2])

---

[1]) Се єсть — тоді, як найменше вони того опасуюцця.

[2]) Видно, що лихим зве Єлиус Иова, тількі не просто в вічі.

Чи вже б Господь послухав твого слова,
Сказав тобі: „Розсуджуй замісь мене,
И виречи, як сам ти зрозумієш“?

* *
*

Нехай тепер хто має ум говорить,
Розумниі нехай нахилять ухо

Без розуму и без науки Иов
До Господа в печалі озивався.

Нехай же він дотерпицця до краю,
Бо говорив устами нечестивих.

Гріхи своі примножив він нечестям,
Сміявся з нас, у вічі з нас глумився,
И Господу противні его речі.

Почав Єливус ще раз, и рече:

Чи думаеш, що ти судив по правді,
И Бог тебе на небі оправдае,

Як ти сказав: „Про що міні невинність,
И в чому я від грішників щасливший?“

Я дам тобі науку про се слово,
Тобі й твоім приятелям с тобою.

* *
*

Ось позирни, яке високе небо,
На хмари глянь: великі високості!

Як ти грішиш, що в тім за нужда Богу?
И що ему, як ти переступаєш?

Коли ж ти прав, яка користь для его,
Який ему с твоеі правди вжиток?

Твої гріхи́ таки́м як ти шкоду́ють,
И пра́вдою ти слу́жиш тільки людям.

Хоч бідниі и сто́гнуть від напа́сти,
Хоч и кричя́ть під я́рмами в могу́чих,

То се того́, що не каза́ли: „Де він,
Созда́тель наш, що ра́доші дару́є,

Що у́чить нас над ско́том підійма́тись
И ро́зумом стоя́ти ви́ще пта́ства?“

Отти́м вони́ кричя́ть, даре́мне сто́гнуть
И під ярмо́м у злющих зостаюцця.

Бо спра́вді Бог не слу́хає безу́мних,
Очей своіх на о́лухів не звéрне,

Коли́ ж єму́ ти дорека́в недба́льством,
То він тебе́ суди́тиме по пра́вді.

Поки́ ж єго́ страше́нний гнів пала́є
И ніби він не зна́є, що̀ ми чи́ним,

То Иов, тим кори́стуючись, сіє
Свої слова́ химе́рні, нерозу́мні.

Ище́ сказа́в Єливу́с.

Стрива́й лише́нь, я дам тобі нау́ку,
Бо є в мене́ ище́ про Бо́га сло́во.
Я зда́леку зачну́ мої глаго́ли,[1])
И Го́споду возда́м хвале́ння щи́ре.

---

[1]) Єливу́с підняв́сь виявити ніби яку́сь велику и несподівану нау́ку; тим він му́сить зібра́ти свої ду́мки, поча́вши сло́во своє́ зда́леку.

Нема́ в моіх слова́х зерна́ непра́вди;
Учéний се до тéбе промовляє.

* *
*

Госпóдь вели́к, та не гніте нікóго:
Вели́кий він премýдрістю своє́ю.

Він не дає́ ледáчим весели́тись,
Розсýджуе пригнічених по прáвді.

Од прáведних очéй не одвертáє,
Саджá він іх с царя́ми на престóли,
И слáвою на віки окривáє.

Колú ж вонú впадáють у кайдáни
И мýчяцця за крáтами в темни́ці,[1])
То се вонú карáюцця у ёго
За прóвину, за гóрдощі без міри.
Се він ім слух и сéрце відчиняє,
Щоб слýхали святи́х ёгó докóрів.
Покáюцця, смирáцця перед Бóгом —
И доживýть в добрі и щáсті віку,
Літá своі у рáдощах скінчáють.
Колú ж глухі зістáнуцця до ёго,
То пожерé іх лютий меч без слáви.

Лукáвиі таять у сéрці злóбу:
Не мóляцця, як упадýть в кайдáни,

И мруть вонú за молодóго віку,
Мов пáплюги ледáчі єродýли.[2])

---

[1]) Усé щò говóрить він дальш направля́ він проти Иова, тільки не прóсто в вічі.

[2]) Єродýли по Сирúйських капищáх булú такі жінки, що осýджено іх на безслáвне життя и на рáнню смерть.

Покірного ж спасе́ Господь з нево́лі,
Бо му́ками на ро́зум він наво́дить.

* *
*

Він и тебе́ с тісно́ти и темни́ці
На про́сторонь безкра́ю коли́сь ве́рне,
И стра́вами столи́ твої заста́вить.

Ходи́в еси́ по сте́зці нечести́вих, —
Оце́ ж тобі и ка́ра по заслу́зі,

Не сподівайсь гнів Бо́жий підкупи́ти:
Бо ви́купом вели́ким не спасе́сся.

Чи то б то він польсти́вся на бога́цтво!
В его́ — ніщо́ все зо́лото на світі.

Не призива́й до се́бе ніч жада́ну,
Ту ніч, що злі поги́нули від Бо́га.[1])

Остерега́йсь верта́тися до ду́мки,
Що ти проха́в собі у Бо́га сме́рти.

* *
*

Госпо́дь вели́к в поту́зі несказа́нній.
Хто так як він на ро́зум наставля́е?

Хто вка́зуе ему́ доро́гу про́сту?
Хто до его́ промо́вить: „Що̀ ти ро́биш?“

Ти лу́чче дбай про те, щоб его сла́вить
За тво́рива, за чудеса́ всесвітні.

Диву́еццця ему́ уся́ все ле́нна,
Оддалеки́ вбача́ють его лю́де.

*
* *

---

[1]) Бог — ду́мали тоді — су́дить страшни́й суд свій над царя́ми и наро́дами в ночи́. Чита́й ви́ще, на стр. 74.

Великий він — не зможем его знати,
Літа его — незліченая безліч.

Притягуе з землі до себе води,
И творить з них дрібні дощі та хмари.

Окроплюе він землю з високости,
И ллецця дощ на всіх людей однако.
Збагни хто хоч, як хмари роздеруцця
И затрещить намет небесний громом!

То вкриецця він сяевом огненним,
То втоне він у темній глибокості.[1])

Він бурями и грішників карае,
И праведним вроджаі посилае.

Правицю він узброів блискавками,
И кидае з небес на супротивних.

Де ступить він — громи трещать-грохочуть,
Наближицця — и страх обійме стадо.[2])

Колотицця у мене в грудях серце,
И вирватись из місця свого хоче.

Ой слухайте: се він озвався гласом,
Се з уст его гримить и тарахтае.

Він гоміном наповнив усе небо,
И блискавки в концi землі розсипав.
Засяе він — и возглаголе гласом,
Роскотицця по небу глас потужний.
Ще він гримить, а вже стріла майнула.

---

[1]) Хмари прирівняно тут до чорного и глибокого моря.

[2]) Тоді думали, що стада чують грім и бурю заздалегідь.

Тара́хкає Госпо́день го́лос ди́вний:
Ми діл ёго́ не мо́жем зрозуміти.

Рече́ — сніг посипле́цця на зе́млю;
Рече́ — и дощ, и ли́вень з не́ба лле́цця.

Накла́дуе на ру́ки лю́дям пу́та,[1])
Да відають, що він іх Сотвори́тель.

Тоді звіря́ у ло́говище вхо́дить,
В своім кублі недви́жно спочива́е.

Из схо́вища свого́ вихо́дить вітер,
Из сівера страшни́й бере́цця хо́лод.

Подме́ Госпо́дь — и ле́дом ста́нуть во́ди,
Загу́снувши збива́юцця у ка́мінь.

По хма́рам він тума́ни мо́крі сте́ле,
Жене́ він іх перед собо́ю гро́мом.

З обо́х боків вочи́ ёго́ обсту́плять,
И пра́вить він іх си́лою страшно́ю,
Повеліва́ чини́ти ёго во́лю.

Чи схо́че він, то покара́е грішних;
Чи схо́че він, — пока́же милосе́рдя.

*   *
*

Збагни́, се все ти, Иове, розсу́дком,
Уста́нь, погля́нь, дива́м диву́йся Бо́жим.

Чи зна́еш ти, про що̀ він ди́вне тво́рить,
И на́ що він огне́м на хма́рах ся́е?

---

[1]) Се есть — не дае́ ім хо́лодом діла роби́ти и по́рати по́ля.

Чи знаєш ти закони рівноваги
И задуми того́, хто ввесь — премудрість?

Чого́ твоя одежа тебе гріє,
Як він пішле из юга теплий вітер?

Чи вмієш ти, як він, кувати небо,
Мов дзеркало ясне с твердоі сталі?

Настав же час, що маємо казати....
Ні, лучче вже мовчімо у темноті!

Благаю вас: річей моіх до єго
Не донесіть; бо хто бажає смерти?[1])

Як сонечко в густій потоне хмарі,
И кріз іі проміння не пускає,
И вітерець повіне, — глянь на небо![2])

Від сіверу мов золотом зассяє...
О, дивная, предивна Божа слава!

Во віки ми до єго не доступимсь:
И силою, и правдою великий,
Нікому він на допит не відкаже.

О, бійтеся ж и чтіте єго, люде!
Не скине він и оком на премудрих.

---

[1]) Се проти того, що Иов допевнявсь послухання Божого, хоч би й смерть ёму за те склалась.

[2]) Єливус хоче, вдаєцця, сказати, що нам можна бачити Бога тількі назирцем, посеред густоі хмари.

Одвітува́в тоді Госпо́дь Иовові[1]) с посеред бу́рі,[2] и рече́:

Хто ти таки́й, що хо́чеш затемни́ти
Небе́сний суд слова́ми без нау́ки?

Підпережи́сь як ли́чнть у похо́ді,[3])
И дай одвіт на всі мої пита́ння.

* * *

Де був есй, як оснува́в я зе́млю?
Скажи́ міні, коли́ таки́й прему́дрий!

Хто розміря́в по всій землі грани́ці,
Натя́гував вері́вку по тих ме́жах?

На чім ії підва́лини держя́цця?
Хто положи́в ії нарі́жній ка́мінь —

Як по́рядно співа́ли ранні зо́рі
И всі сини́ Господні ликува́ли?[4])

* * *

Хто ворітьми́ запе́р хвиля́сте мо́ре,
Як ри́нуло из че́рева земно́го,[5])

---

[1]) На сло́во Єливу́са не зверну́в Госпо́дь ува́ги, — пе́вно тим, що воно́ впи́сане кимсь и́ншим у пое́му.

[2]) Бог, у Євре́ів, не ина́ко пока́зуєцця чоловікові, як обгорну́вшись хма́рами и говоря́чи гро́мом.

[3]) Госпо́дь вволи́в тут во́лю Иовову, що той допевня́всь у его́ су́ду між ним и собо́ю. Щоб посмія́тись из его́ чоловічого слабоси́лля, він ро́бить его́ ніби во́іном, що висту́па на могу́щого супроти́вника.

[4]) Про синів Господніх читай вище, сторона 4. приписку 1.

[5]) Ду́мали тоді, що мо́ре ви́рвалось из земно́го че́рева и, пе́ршим на́пливом своім, затопи́ло всю зе́млю.

Як дав ёму́ я хма́ри на одёжу,
А си́вні тума́ни на соро́чку,

Як ви́значив ёму́ ґрани́ці пе́вні,
Поста́вивши воро́та з верея́ми,

И повелів: „Бурха́тимеш от по́ти,
Оттут межа́ твоім серди́тим хви́лям?“

* *
*

Чи ти хоч раз дава́в нака́зи ра́нку,
И визнача́в зорі на не́бі місце,

Щоб обняла́ всю зе́млю по узкри́ллям
И всіх лихи́х струсну́ла в преиспо́дню?[1])

Пока́жецця — и мов печа́ть прило́жить:[2])
Явля́ецця мій світ у пи́шних ша́тах.

В леда́чого мов каганёць пога́сне:[3])
Він ки́дае лиху́ свою́ робо́ту.

Чи ти ходи́в аж до морськи́х крини́чин?[4])
Чи ти спуска́вся на дно в морську́ безо́дню?

Чи ба́чив ти воро́та сме́рти о́ком
И те́мрявн страше́нноі поро́ги?

---

[1]) Ду́мали тоді, що земля́ така́ пло́ска, як розо́сланий ки́лим. Зоря́ показа́вшись на не́бі и осия́вши ёго́ ра́зом від кра́ю до кра́ю, ляка́е злодіів и проганя́е ґеть, так як лю́де вибива́ють из ки́лима пил, узя́вши ёго́ с чотирёх ро́гів та струсну́вши.

[2]) Земля́ в те́мряві така́ невира́зна, як розмі́щаний у рука́х віск, поки́ ёго́ не надава́лять печа́ттю.

[3]) Ніч для злодіів — день, бо тілько в ночі вони́ бесп́ечно ро́блять своє́ діло.

[4]) Євре́і ду́мали, що на дні мо́ря є такі джере́ла, як у крини́ці або́ в ставу́, и що мо́ре ними́ доповня́ецця.

Чи ти обняв хоч прósторонь земнýю?
Скажи́, бо ти все знáєш и все бáчив.

* *
*

Якí шляхи́ ведýть в осéлю світа,
И де живé, де кýблицця темнóта?

Скажи́, де світ гряни́чицця не тьмóю,
И покажи́ дорóги в іх госпóду.

Чи то ж би ти не знав сёгó, роди́вшись
Тоді, як ще вони́ не народи́лись!

* *
*

Чи ти бувáв у снігови́х комóрях?
Чи ти видáв засіки пóвні грáду,

Що я держý в запáсі про безбóжних,
Прихóвую про час войни́ й руіни.

Де росхідні шляхи́ для світу сóнця
И для вітрів, що по землі буя́ють?

Хто відчиня́ вікóнця дощовиі
И бли́скавкам визнáчуе дорóгу?

Щоб дощ ишóв на зéмлю камъяни́сту
И скрóплював безплóдную пусти́ню;[1])

Щоб прósторонь вели́ка зеленіла,
Степи́ й луги́ окри́лися красóю.

*
* *

Чи є отéць у дóщику дрібнóго,
И хто рожá серед засýхи рóсу?

---

[1]) Се Госпóдь Бог на те говóрить, щоб прини́зити чоловіка и показáти ёмý, що земля́ не про ёгó сотвóрена.

Де ро́дицця той лід, прозірна кри́га,
Та по́мороз́ь, той и́ней піднебе́сний?

Мов ка́мінем окри́юцця пото́ки
И по вода́м посте́люцця доро́ги.

* *
*

Хіба́ се ти саджа́в на не́бі Кво́чку
Хіба́ се ти заплів Волосожӑра?[1])

Хіба́ се ти виво́диш ра́нию зо́рю?
Хіба́ се ти везе́ш по не́бу Во́за?

Чи. зна́еш ти небе́сниі зако́ни,
И як вони́ земле́ю управля́ють?

Чи вмієш ти дава́ть поря́док хма́рам
И визива́ть дрібні дощі на зе́млю?

Чи по твойму́ велінню хо́дять зо́рі?
Чи до тебе́ вони́ озву́цця, як покли́чеш?

Хто дарува́в ім чоловічий ро́зум,
И се́рце ім прему́дрістю испо́внив?

Чи злічить хто всі хма́ри по під не́бом?
Чи повели́ть ім пролива́ти во́ду,

Щоб пил земни́й злипа́вся, на́че тісто
И о́ранка місилася як гли́на?

Хіба́ се ти дае́ш пожи́ву ле́ву
И левеня́т году́еш у пусти́ні,

Як у кублі лежя́ть вони́ голо́дні,
Або́ в кущах чату́ють на звіри́ну?

---

[1]) Чит. вище на стр. 19.

Хто во́рону вороненя́т году́е,
Як з го́лоду до Бо́га вони́ кря́чуть,
Тиня́ючись по пу́щі без пожи́ви?

* *
*

Чи зна́еш ти, коли́ на ске́лях са́рна
И ти́ха лань своі́х теля́ток те́лять?
Чи ти лічи́в, відко́ли вони́ тільні,
И скількі днів важки́ми ім ходи́ти?
Навко́лішки стано́вицця звіри́на,
Кладе́ теля́ и бо́лю більш не зна́е.
Теля́та іх росту́ть собі в пустині,
Росхо́дяцця и ма́тері не зна́ють.

* *
*

Хто ви́пустив она́гру на свобо́ду,
И зняв припін из ди́кого осля́ти?
Я дав ёму́ пусти́ню на пробу́ток,
Солончаки́ пода́в ёму́ на па́шу.
Не лю́бить він тісно́ти городсько́і,
И го́лосом пого́нича горду́е.
Пасе́цця він по непристу́пним го́рам,
И ку́щики вишу́куе трави́ці.

* *
*

Чи зму́сиш ти до послуха́ння ту́ра?
Чи в те́бе він при я́слах заночу́е?
Чи бо́рону до ёго́ ти привъя́жеш?
Чи пі́йде він за батіжко́м у те́бе?
Чи звірисся вели́кій ёго́ си́лі,
И віддаси́ на ёго́ всю робо́ту?
Чи впе́внисся, що впо́рае він по́ле
И на гумно́ перевезе́ що̀ зро́дить?

* *
*

Хто стрóвусу звелів крилáми бити,
И бýселя переганяти бігом?[1])

Він кидае на зéмлю своі яйця,
Щоб грілися собі в піскý на вивод.

Не дба про те, що іх ногá роздáвить,
Абó копит звірáти полёвóго.

Дітéй своіх не доглядá жорстóкий,
И байдужé, що мýчився дарéмне.

Се тим, що Бог не дав ёмý розсýдку,
Не наділйв ёгó умóм звіриним.

Аж ось — побіг и бъе крилáми вітер;
Шкодá ёгó конéм наздоганяти!

* * *

Чи ти се дав такý конéві силу,
И роспустив ёмý хвилясту гриву;
Навчив ёгó, мов саранý, скакáти
И голосним лякáти сéрце ржáнням?
Він копитóм копáе згóрда зéмлю,
Прóти луків він сам летить стрілóю.
Сміéцця він из óстраху и смéрти,
Перед мечéм назáд не подаéцця.
Дзвінить над ним сайдáк и лук мідяний,
И рáтище блищить над головóю.
Стенéцця він, заржé и жре дорóгу,[2])
Він сам не свій, як трýбний гук зачýе.

---

[1]) Стрóвус похóдить на бýселя, тількі не літáе, а бігáе, тріпáючи крилами, да так прýдко, що й конéм ёгó не наздогнáти.

[2]) Так швидко біжить, нáче жре дорóгу. Поéти Орáбські чáсто так висловляють бистрий біг коня.

Грімне́ труба́ — го-го заржé и рвéцця;
Оддалеки́ він чу́є бій кріва́вий
И крик бойців, и го́лос отама́ння.

* * *

Чи ти зробив, що шу́ляк пла́вле в нéбі,
И крилами у вирей путь верста́е?
Чи ти звелів орло́ві підійма́тись,
На висота́х гніздо́ собі звива́ти?
На скéлях він житло́ собі спору́див,
На камъяни́х приро́дніх замкови́щах.
Извідтіля́ він здо́бич назира́е,
В далéку даль зато́плюе зирниці.
Году́юцця ёго́ орля́та кро́въю.
Де в по́лі труп, там и орéл шуга́е.

И оберну́вшись Госпо́дь до Иова, рече:
Учи́телю, чи щѐ ти не смири́вся,
И Го́спода вини́тимеш уста́ми?

Одвіту́е Иов, и речé:
Щò я скажу́, нікчéмний прах и по́піл?
Я затулю́ уста́ мої руко́ю.
Поча́в був я... та більше вже не бу́ду,
У дру́гий раз я сло́вом не озву́ся.

И глаго́ле знов Госпо́дь до Иова с посеред бу́рі, и речé:

Підпережи́сь, як личить у похо́ді,
И дай одвіт на всі мої пита́ння.

* * *

Чи хо́чеш ти зневáжить мою прáвду,
Вину́ свою перевестú на мéне?

Чи мáеш ти правúцю як у Бóга?
Чи ти гріми́ш, як гóлосом озвéсся?

Вберúся ж ти у слáву и велúччя,
Та одягни́сь у сяєво й перéпих,

Та запалáй гнівóм на нечестúвих,
И пóглядом смирú людську́ гордúню.

Споглянь униз — и роздавú наду́тих,
Як прах розвій по вітру беззакóнних.

Позаривáй у зéмлю всіх лукáвих,
И смéртною на вік окрий іх тьмóю.

Тоді и я прослáвлю твóю сúлу,
Що ти собі запомогтú умієш.

* *
*

Ось бегемóт[1]) — и він моє создáння.
Він ість траву́, ненáче віл домáшній.

Дивúсь, якá страшнá у його сúла,
Якúй хребéт и чéрево поту́жие!

Хвостá свогó згинáе нáче кéдра,
Покру́чені на стéгнах його жúли.

Мов мідяні стовпú, у його нóги,
А кóсті — мов товсті залізні штáби.

Найпéрший він між твóривом Госпóднім:
Госпóдь йому́ дав меч свій на послу́гу.[2])

---

[1]) Описуючи бегемóта, якúй він єсть, поєт додає дé-щó з своєі хвантáвіі, якó про такóго звіря, що знанó в Палестúні тількі по дúвним оповідáнням.

[2]) Говóрицця про клики гиппотáмові.

Пасéцця він між гóрами в долúнах.
Там круг ёгó усі звірята грáють.

Лягáе він по холодкáх надвідніх,
И в комишáх по бáгнах любить спáти.

Чи розлилó — не стрáпить ёгó пóвідь,
Хоч би и вся Ордáнь лилáсь на ёго.

Хто на ёгó підіймецця, застýка,
Тенéтами піймáе, загнуздáе?

* *
*

Чи вúтягнеш з водú Левиахвáна,[1])
Гачкóм ёгó, як рúбу, зачепúвши?
Чи проштрикнéш ёмý лозóю ніздрі?[2])
Чи бýде він гулáти на припóні?[3])
Чи скáже він тобі покірне слóво,
Благáтиме тебé, як полонáнин?
Чи договір с тобóю він постáвить,
И згóдицця по вік тобі служúти?
Чи бýдеш ним, мов цтáшкою, гулáтись,
На нúтоцці привъáжеш для дитúни?
Чи продадýть гуртóм ёгó рибáлки,
Поділяцця ним люде Хананéйські?[4])

---

[1]) Так нáзвано тут крокодúля; тільки знов хвантазія нарóдня зробúла з ёгó чудо-юдо, дивовúжу велúку и страшúлище нелюдське.

[2]) Щоб нести, так як рúбу.

[3]) Як піймáють велику рúбу, то, зачепúвши гакóм під жáбра, пускáють ії в вóду на припóні, до продáжи.

[4]) Хананéйці чи Хвиникúі дóвго орýдували торгáми; через се слóво хананéець стáло рівнознáкою слóва купéць.

Чи ра́тищем пробъе́ш ти ёму шку́ру,
И го́лову проко́леш ёму о́стю?

Ось положи́ на ёго свою́ ру́ку, —
Чи в дру́гий раз захо́чеш воюва́ти?

* *
*

Так се твоя́ вели́кая одва́ґа?
Чи спра́вді ти не вбъеш ёго́ очи́ма?

Колй ж ёго́ ви боіте́сь дражни́ти,
То хто мінї проти́витись посміє?

Кому́ се я и за́ що вину́ватий?
Усе́ моє́, щò ти під не́бом ба́чиш.

* *
*

Погля́нь ище́, яка́ ёго́ буді́вля,
Яка́ снага́ и щò в ёго́ за збру́я!

Хто зазирне́ під опанчу́ страшно́му,
Поди́виццця ёму́ в двойнії зу́би?

Хто б відчини́в воро́та ёго пе́льки,[1])
И зазирну́в, щò там за страх зуба́тий?

Пиша́вецця луско́ю він свое́ю,
Вона́ в ёго́ мов щит лежи́ть на щи́ті.

Одна́ одну́ держа́ть, не розірву́цця,
Суцільною коро́ю позроста́лись.

Як чхне страшни́й — засяє блискави́ця,
Як позирне́ — мов та зоря́ засвітить.

Из ро́та він ого́нь черво́ний си́пле
И йскрами тре́ску́чими бурха́е.

---

[1]) Знов почина́єцця сло́во про левиахва́на, я́ко про чу́до-юдо.

Из ніздер він пускáе дим стовпáми,
Мов той казáн на хóлоді парýе.

Дихнé — и жар мов міхом роздувáе,
И пóломъя из гóрла ёму ллéцця.

Страшéнная в ёгó шияці сúла,
А перед ним німúй літáе пóстрах.

Твердé в ёгó сутýгувате мъясо,
Як óливо злилóся, не здвигнéцця.

Мов камъяні у грýдях ёго сéрце,
Шорсткé міцнé, иначе спіднé жóрно.[1])

Підіймецця — и де одвáга вáша?
Втікáете необзирь помертвівши.

А ні з мечéм, ні з рáтищем булáтним,
Ні з стрілами, ні з пáнцирем до ёго.

Ламáе він залізо, мов солóму,
И мідь ёмý — що дéрево потрýхле.

Не побіжить від лýка він тугóго,
И прáщею ёгó не залякáеш.

Ощіп ёмý — ненáче хворостúна,
Сміéцця він над спúсом довгоключим.

По чéреву у ёго черепúця,
У бáгнищі лежить він боронóю.

Кругóм ёгó кипить водá булькóче,
Він пáхощі из мóря випускáе.[2])

За ним идé міжá искрúста піни,
Що ти б сказáв — посúвіла безóдня.

---

[1]) Спіднé жóрно робúлось из твердóго кáменю.
[2]) Крокодúл випускáе з сéбе зáпах мýскусу.

Немá ёмý на всёму світі пана:
Создáвсь на те, щоб не боявсь нічóго.
Він дивицця на все висóке згóрда:
Се царь всёгó звірья́ и риботвóру.

Одвітувáв Иов Господéві, иречé:
Я відаю, ти в світі всемогýщий:
Щò здýмаеш — ніщò тебé не впйнить.
Хто звáжицця озвáтись прóти Бóга?[1])
Я говори́в безýмно, без наýки,
Про ті дивá, що не сягáе рóзум.
„Послýхай же, я бýду говори́ти,
И дай одвіт на всі мої питáння.“[2])
Про тéбе я бувáло тільки чýю,
Тепéр же я вбачáв тебé очи́ма.
Тим кáюся, від слóва відступáюсь,
И пáдаю у прах перед тобóю.

Обернýвши такé слóво до Иова, речé Госпóдь до Єлихвáза Темáнського: „Прогнівився я на тéбе и на двох приятелів твоїх, бо ви не говорили про мéне щиро, так як мій раб Иов. Идіть же візьміть сім телиць и сім баранів, пóтім вернітесь до рабá могó Иова и принесіть їх на жéртву. Иов, мій раб, помóлицця за вас, и, за-для ёгó, не покарáю я вас за безýмство вáше; бо ви не говорили про мéне щиро, так як мій раб Иов.“

---

[1]) Иов, стрівóжившись страшни́м Госпóднім дóкором, промовля́ словá Бóжі, що ще грімля́ть у ёгó в ушáх. Зля-кáвшись, він розгуби́в тут усі свої дýмки.

[2]) Знов промовля́ Бóжі словá, не пямъятáючи з вели́кої трівóги, щò ёмý казáти.

Одійшли́ тоді Єлихва́з Тема́нський, та Валдад Савхе́йський, та Сахва́р Мине́йський, и вчини́ли, як повелів ім Госпо́дь, и прийняв Госпо́дь Иовову моли́тву.

И, щоб нагороди́ти Иова за те, що він моли́всь за своіх прия́телів, верну́в ёму́ Госпо́дь пре́жні доста́тки, и дав ёму́ вдвоє про́ти то́го, що він мав. Тоді всі брати́ ёго́, всі ёго́ се́стри, всі ті що пе́рше з ним зна́лись, поприхо́дили до ёго́ и іли хліб у ёго́ в до́мі, уболіва́ли над ним и розважа́ли ёго́ в тих зли́годнях, що Госпо́дь насла́в був на ёго́, и ко́жен з них подарува́в ёму́ по кеси́ті[1]) и по золо́тій каблу́цці.

И благослови́в Госпо́дь оста́нні ча́си Иовові ще більш, ніж ёго́ пе́рші ча́си, и мав він чотирна́йцять ти́сяч ове́ць, шість тисяч верблю́дів, ти́сячу пар волів и ти́сячу осли́ць.

И мав він сім синів и трі дочки́, и назва́в пе́рву Єми́на, а дру́гу Кассія, а тре́тю Керемгапу́х И у всій тій землі не було́ таки́х га́рних дівча́т, як Иовові до́чки, и дав ім ба́тько іх наслі́ддя між іх брата́ми.

И жив Иов після сёго́ сто со́рок років, и вбача́в своіх синів и синів синів своіх аж до четве́ртого на́роду.

И вмер Иов стари́м, нажи́вшись уво́лю на світі.

---

[1]) Моне́та патриарха́льних ча́сів.

З друкарні Институту Ставропигийського ві Львові.
під зарядом *Стефана Гугковського.*

